EUROOPA ÜHENDUSTE KOMISJON

Brüssel 26.9.2006
KOM(2006) 549 lõplik

KOMISJONI TEATIS

Seirearuanne
Bulgaaria ja Rumeenia valmisoleku kohta
ELiga ühinemiseks

SISUKORD

1.	Sissejuhatus	3
2.	Seiretulemuste kokkuvõte	3
2.1.	Bulgaaria	4
2.2.	Rumeenia	5
3.	Kaitse- ja muud meetmed	6
3.1.	Kõikide liikmesriikide suhtes kohaldatavad meetmed	7
3.2.	Ühinemislepingul põhinevad meetmed	8
3.3.	Bulgaaria ja Rumeenia ühinemisel rakendatavad kaasnevad meetmed	9
3.3.1.	Kohtusüsteem ja korruptsioonivastane võitlus	9
3.3.2.	Põllumajandusfondid	10
3.3.3.	Toiduohutus	11
3.3.4.	Lennuohutus	12
4.	Järeldus	12
LISA - BULGAARIA		14
LISA - RUMEENIA		32

1. Sissejuhatus

2002. aastal seati Euroopa Ülemkogu kohtumisel eesmärgiks Bulgaaria ja Rumeenia ühinemine Euroopa Liiduga 2007. aastal eeldusel, et edusammud liikmesuse kriteeriumide täitmisel on piisavad. Ühinemisläbirääkimised lõpetati 2004. aasta detsembris. Ühinemislepingule[1] kirjutati alla 2005. aasta aprillis. Tänaseks on ühinemislepingu ratifitseerinud Bulgaaria, Rumeenia ja 21 liikmesriiki. Neljas ülejäänud liikmesriigis on ratifitseerimismenetlus käimas. Kõnealuse lepinguga sätestatakse, et Bulgaaria ja Rumeenia ühinevad 1. jaanuaril 2007, välja arvatud juhul, kui nõukogu otsustab komisjoni soovitusel mõlema riigi ühinemise 1. jaanuarini 2008 edasi lükata.

2006. aasta mais esitatud aruandes[2] kinnitas komisjon, et mõlemad riigid peaksid olema ühinemiseks valmis 1. jaanuariks 2007, tingimusel et nad suudavad olemasolevatele probleemidele lahenduse leida. Komisjon märkis, et uus aruanne mõlema riigi valmisoleku kohta esitatakse oktoobri algul.

Käesolev aruanne kajastab komisjoni hinnangut pärast 2006. aasta maid mõlemas riigis tehtud edusammudele. Aruandes kinnitatakse, et Bulgaaria ja Rumeenia on liikmesuse ettevalmistamisel teinud täiendavaid edusamme ning tõestanud oma suutlikkust kohaldada alates 1. jaanuarist 2007 ELi põhimõtteid ja õigusakte. Mõlemas riigis on saavutatud kõrge õigusaktide ühtlustatuse tase. Siiski osutab komisjon veel mitmetele probleemsetele valdkondadele ning nendele valdkondadele, kus juhul, kui riigid ei võta kohe parandusmeetmeid algatab komisjon asjakohased meetmed ELi nõuetekohase toimimise tagamiseks. Mõlemal riigil soovitatakse tungivalt kasutada tõhusalt ühinemiseelseid kuid, et parandada olukorda nendes valdkondades.

2. Seiretulemuste kokkuvõte

Selles jaos tehakse kokkuvõte mõlemas riigis pärast 2006. aasta maid tehtud edusammude kohta. Aruandes keskendutakse peamiselt 2006. aasta mai aruande kokkuvõttes loetletud valdkondadele, mis nõudsid kiiret tegutsemist või täiendavaid jõupingutusi. Bulgaaria puhul on nendeks valdkondadeks kohtusüsteem, korruptsioonivastane võitlus, politseikoostöö, organiseeritud kuritegevuse ja rahapesuvastane võitlus, põllumajanduse ühtne haldus- ja kontrollisüsteem (IACS), transmissiivsed spongioossed entsefalopaatiad (TSE) ning finantskontroll. Rumeenia puhul on vaja täiendavaid jõupingutusi järgmistes valdkondades: kohtusüsteem, korruptsioonivastane võitlus, ühtne haldus- ja kontrollisüsteem, makseasutused, transmissiivsed spongioossed entsefalopaatiad ja maksusüsteemide sidumine.

Lisaks on aruandes kirjeldatud lühidalt poliitiliste, majanduslike ja ühenduse õigustiku kriteeriumide täitmiseks tehtud edusamme.

2.1. Bulgaaria

[1] Ühinemisleping hõlmab lepingut kõigi liikmesriikide ning Bulgaaria ja Rumeenia vahel, mõlema riigi vastuvõtmise tingimusi ja korda käsitlevat protokolli ning akti ühinemistingimuste ja Euroopa Liidu aluslepingutesse tehtavate muudatuste kohta.

[2] Komisjoni 16. mai 2006. aasta teatis KOM(2006) 214.

Kohtusüsteemi reformimisel on tehtud teatavaid edusamme. Vastu on võetud eeskirjad, millega kehtestatakse erapooletud menetlused kohtunike määramiseks ja hindamiseks. Kiirmenetluse kehtestamine on võimaldanud parandada kohtueelset menetlust. Vaja on reformida täiendavalt kõrgeimat justiitsnõukogu, eelkõige suurendada kohtunik töö paremaks korraldamiseks tema vastutust ja võimekust, et tagada kohtumenetluse läbipaistvus ja tõhusus. Endiselt on probleeme kriminaalmenetluse kohaldamisega. Uut tsiviilmenetluse seadustikku ega kohtusüsteemi seadust ei ole veel vastu võetud. Samuti on vastu võtmata põhiseaduse muudatused.

Poliitilisi parteisid ja kõrgete ametnike varandusliku olukorra avalikustamist käsitlevad seadusemuudatused on tõhustanud **korruptsioonivastase võitluse** õiguslikku raamistiku. Kõikide ministrite majanduslike huvide deklaratsioonid on avaldatud Internetis. Konkreetseid kõrgemal tasemel esinevate korruptsioonijuhtude uurimisi on vähe nagu ka selliste juhtude eest määratud karistusi. Korruptsioon on endiselt probleem. Riiklikud haldusasutused, sealhulgas piiril makse koguvad asutused ja kohalikud omavalitsused, on endiselt väga ohualtid.

Rahapesuvastase võitluse valdkonnas on Bulgaaria õigusaktid nüüd suures osas ühenduse õigustikuga ühtlustatud. Õigusaktide rakendamine on aga olnud piiratud ning rahapesu eest ei ole määratud ühtegi kohtulikku karistust.

Organiseeritud kuritegevuse eest määratud kohtulikke karistusi on endiselt vähe. Usaldusväärne kuritegevuse statistika tuleb alles luua. Õiguskaitse on paranenud ja kuritegelike võrgustike vastu on korraldatud edukaid operatsioone (mõned ka koostöös ELi liikmesriikidega). Siiski ei ole organiseeritud kuritegevuse vastu võitlevate ametite koostöö veel piisav. Kuritegelikul teel hangitud vara ei konfiskeerita veel järjekindlalt.

Hiljuti on tehtud märgatavaid edusamme ühtse haldus- ja kontrollisüsteemi (**IACS**) loomisel. Maatükkide identifitseerimissüsteemi (LPIS) ja geograafilise informatsiooni süsteemi (GIS) loomise ajakava on pingeline, seepärast on oht, et tööde kvaliteet ei ole vajalikul tasemel. Lisaks on tekkinud viivitused põllumajandustootjate registri ja eelnimetatud süsteemide vahelise seose loomisel. On reaalne oht, et ühinemise hetkel ei toimi ühtne haldus- ja kontrollisüsteem Bulgaarias veel nõuetekohaselt. Selleks, et tagada IACSi toimimine on jõupingutusi vaja jätkata ning mõnes valdkonnas ka intensiivistada.

Bulgaaria on teinud olulisi edusamme transmissiivsete spongioossete entsefalopaatiatega (**TSE**) nakatunud loomade korjuste ja loomsete kõrvalsaaduste kogumisel ja töötlemisel. Võetud on vajalikud meetmed, kuid Bulgaaria peab tagama nende tõhusa rakendamise.

Finantskontrolli valdkonnas on tehtud edusamme teatavate asjaomaste struktuuride akrediteerimisprotsessis vastavalt laiendatud detsentraliseeritud rakendussüsteemile (EDIS), kuid eriti struktuurifondide rakendussuutlikkust peab veel tõhustama. Ühtegi akrediteeringut ei ole siiski veel väljastatud.

Eespool loetletud valdkonnad on mais esitatud aruande kokkuvõttes konkreetselt loetletud kui valdkonnad, mis vajavad täiendavat edendamist. Järgnevalt on loetletud muud 2006. aasta mai seiretulemuste kohaselt probleemsed valdkonnad.

Õigustiku eri peatükkidega hõlmatud valdkondadest on olulist edu saavutatud põllumajanduse, kalanduse, tarbijakaitse ja tervishoiu, sotsiaalpoliitika ja tööhõive valdkonnas. Seega on Bulgaaria ettevalmistused kulgenud enamikus õigustikuga hõlmatud valdkondades ajakava kohaselt.

Siiski on mitmes valdkonnas, näiteks sotsiaalse hõlvamise, sotsiaalse dialoogi, diskrimineerimisvastase tegevuse, rahvatervise, mootorsõidukite kindlustuse, tuumaohutuse, struktuurifondide finantsjuhtimise ja kontrolli ning loomahaiguste valdkonnas, veel vaja teha täiendavaid edusamme.

Bulgaaria on teinud edusamme makromajanduse stabiliseerimisel ja majanduse reformimisel. Praeguste reformide jätkumine peaks võimaldama tal liidusisese konkurentsi ja turujõududega toime tulla.

Teatavat edu on juba saavutatud järgmistes valdkondades: inimkaubandusevastane võitlus, lastekaitse, vähemuste kaitse ja integratsioon. Vähest edu on saavutatud kinnipidamistingimuste, füüsilise ja vaimse puudega inimeste tervishoiu ning ringhäälingu valdkonnas. Vaja on võtta täiendavaid meetmeid. Lisaks peab Bulgaaria tagama haldusreformi jätkusuutlikkuse.

2.2. Rumeenia

Teatavaid edusamme on tehtud k**ohtusüsteemi** reformimisel. Kohtunike ülemkogu on alustanud tööd, et parandada olukorda sellistes olulistes valdkondades nagu seaduste ühtne tõlgendamine ja kohaldamine, töökohtade täitmine ja töökoormus. Kõikides kohtutes ja prokuratuurides on tänu ajakohaste IT seadmete paigaldamisele paranenud töötingimused. Samas ei ole kõikides kohtutes veel tagatud seaduse järjepidev tõlgendamine ja kohaldamine. Mõnede kohtunike ülemkogusse valitud liikmete puhul võib ikka veel täheldada võimalikku huvide konflikti järelevalve- ning eetikaküsimustes, mis kahjustab kohtunike ülemkogu mainet. Justiitsministeeriumi hiljutises aastaaruandes kajastatud juhtimisalaste puuduste kõrvaldamiseks ei ole veel võetud mingeid meetmeid.

Jätkuvalt on tõhustatud **korruptsioonivastast** võitlust. Kehtestatud on võimalus juriidiliste isikute kriminaalvastutusele võtmiseks ja vastu on võetud poliitiliste parteide rahastamise korda karmistav seadus. Riikliku korruptsioonivastase direktoraadi läbi viidud kõrgemal tasemel esinevate korruptsioonijuhtumite erapooletute uurimiste arv on märkimisväärselt suurenenud ja uurimiste kvaliteet on paranenud. Rumeenia peab väljendama selget poliitilist tahet korruptsioonivastases võitluses saavutatud edu jätkusuutlikkuse ja pöördumatuse tagamiseks. Parlamendis on esinenud mõningaid püüdlusi selliste jõupingutuste tõhususe vähendamiseks. Korruptsioon on endiselt probleem, eriti kohalikes omavalitsustes.

Hiljuti on tehtud märgatavaid edusamme **makseasutuste** ning ühtse haldus- ja kontrollisüsteemi (**IACS**) loomisel.

Siiski vajavad lahendamist veel mitmed makseasutustega seotud küsimused, näiteks nõuetekohase infotehnoloogiasüsteemi juurutamine vastavalt ajakavale, personali, seadmete ja tööruumidega seotud küsimused ning paljude haldus- ja kontrollimenetluste puudulikkus.

Samuti on palju lahendamist vajavaid küsimusi seotud ühtse haldus- ja kontrollisüsteemiga: nõuetekohase infotehnoloogiasüsteemi juurutamine vastavalt ajakavale, maatükkide identifitseerimissüsteemi / geograafilise informatsiooni süsteemi (LPIS/GIS) juurutamise tihe ajakava ning süsteemide kvaliteet. Kohapeal läbiviidavate kontrollimiste jaoks on vaja täiendavalt tööle võtta ja koolitada personali, osta seadmeid ning viia lõpule menetluste käsiraamatute koostamine.

On reaalne oht, et ühinemise hetkel ei toimi makseasutused ning ühtne haldus- ja kontrollisüsteem Rumeenias veel nõuetekohaselt. Süsteemi käivitamisele eelneva perioodi jooksul on vaja teha suuri jõupingutusi, et tagada selle toimimine.

Rumeenia on teinud olulisi edusamme surnud loomade ja loomsete kõrvalsaaduste kogumisel ja töötlemisel **(TSE)**. Üksikasjalikku programmi asjaomase süsteemi loomiseks alles koostatakse. Olulist edu on saavutatud ka infotehnoloogiliste maksusüsteemide sidumisel. Rumeenia tähtsamad IT-süsteemid on edukalt läbinud nõuetekohased katsed ning Rumeenia valmistub plaanipäraselt oma kohustuste täitmiseks selles valdkonnas.

Eespool loetletud valdkonnad on mais esitatud aruande kokkuvõttes konkreetselt loetletud kui valdkonnad, mis vajavad veel edendamist. 2006. aasta mais esitatud aruande kohaselt on probleemsed veel alljärgnevad valdkonnad.

Ühenduse õigustikuga seoses on veel vaja teha märkimisväärseid edusamme järgmistes valdkondades: regionaalpoliitika (kus tuleb eriti tõhustada haldussuutlikkust struktuurifondide kasutamiseks), keskkonnakaitse ning justiits- ja siseküsimused ning intellektuaalse omandi kaitse. Seega on Rumeenia ettevalmistused enamikus õigustikuga hõlmatud valdkondades kulgenud ajakava kohaselt.

Siiski on vaja teha veel täiendavaid edusamme mitmes valdkonnas, näiteks sotsiaalpoliitika ja tööhõive (sh rahvatervis) valdkonnas, geneetiliselt muundatud organismide, mootorsõidukite kindlustuse, krediidiasutuste ja investeerimisühingute kapitalinõuete, rahapesu ning pettuste ja korruptsioonivastase võitluse, struktuurifondide finantsjuhtimise ja kontrolli ning loomahaiguste valdkonnas.

Rumeenia on teinud edusamme makromajanduse stabiliseerimisel ja majanduse reformimisel. Praeguste reformide jätkumine peaks võimaldama tal liidusisese konkurentsi ja turujõududega toime tulla.

Teatavat edu on juba saavutatud järgmistes valdkondades: inimkaubandusevastane võitlus, kinnipidamistingimused, vara tagastamine ja lastekaitse. Vähest edu on saavutatud järgmistes valdkondades: puudega inimeste tervishoid, vaimse tervise kaitse, vähemuste kaitse ja integratsioon. Vaja on võtta täiendavaid meetmeid. Lisaks peab Rumeenia tagama avaliku halduse reformi jätkusuutlikkuse ning järgima ELi välispoliitilisi seisukohti, sealhulgas Rahvusvahelise Kriminaalkohtu kohta.

3. Kaitse- ja muud meetmed

Nagu teiste liikmesriikide puhul kontrollib komisjon ka Rumeenia puhul ühinemisel ühenduse õigustiku rakendamist. Nagu ka teiste liikmesriikide puhul kasutab komisjon

vajadusel kõiki **ühenduse õigustikuga** ette nähtud meetmeid. Lisaks on meetmeid, mida kohaldatakse ainult Bulgaaria ja Rumeenia suhtes. Need on sätestatud **ühinemislepingus**.

Jaos 3.1 on esitatud ülevaade õigustikuga ette nähtud meetmetest. Ühinemislepinguga ettenähtud meetmed on loetletud jaos 3.2 ning jaos 3.3 on kirjeldatud, millised on kaasnevad erimeetmed Bulgaaria ja Rumeenia ühinemisel Euroopa Liiduga.

3.1. Kõikide liikmesriikide suhtes kohaldatavad meetmed

Need on ennetavad või parandusmeetmed, mida komisjon on kohustatud kasutama, et kõrvaldada mistahes puudused, mis võivad takistada ELi poliitika tõhusat toimimist. Meetmed hõlmavad kaitsemeetmeid, ELi fondidega seotud finantskorrektsioone, konkurentsipoliitika meetmeid ja rikkumismenetlusi.[3] Meetmed lähtuvad ühenduse **õigustikust**.

Pärast mõlema riigi ühinemist ELiga jätkab Rassismi ja Ksenofoobia Euroopa Järelevalvekeskus järelevalvet inimõigustega seotud valdkondade üle nagu rassismivastane võitlus ja rassiline diskrimineerimine ning toetab ka edaspidi vähemusrühmade integreerumist. Järelevalvekeskuse haldusala, mis hõlmab kõiki liikmesriike, on juba laiendatud Bulgaariasse ja Rumeeniasse.

Kõik liikmesriigid võivad ühinemise järel kohaldada mitmes poliitikavaldkonnas (transport, toiduohutus, lennuohutus jne) õigustikust lähtuvaid kaitsemeetmeid. Kaitsemeetmeid kohaldatakse, kuni probleem on lahendatud. Otsustamismenetlus toimub vastavalt ELi asjaomastele õigusaktidele ning võib seepärast poliitikavaldkonniti erineda. Näiteks hõlmab õigustik mitmeid meetmeid toiduohutuse tagamiseks ELis. Direktiividega on kindlaks määratud meetmed looma- või taimehaiguse ilmnemisel praeguses või uues liikmesriigis. Enamasti keelustatakse nende meetmetega teatavate loomade või toodete eksport liikmesriigist siseturule, kuni haigus on saadud kontrolli alla või likvideeritud. Komisjon võib kvalifitseeritud häälteenamusega otsustada meetmete võtmise toiduohutuse valdkonnas pärast seda, kui ta on saanud ELi toiduahela ja loomatervishoiu alalise komitee asjakohase arvamuse.

Komisjon võib kohaldada mitmesuguseid ELi fondidega seotud kaitsemeetmeid, sh finantskorrektsioone. Mistahes vajakajäämine selles valdkonnas võib kaasa tuua rahaliste vahendite väljamaksmise edasilükkumise või anda komisjonile õiguse kohaldada finantskorrektsioone (näiteks vähendada edaspidiseid makseid) või nõuda maksed tagasi.

Põllumajandusfondidega seoses on õigustikus ette nähtud eri liiki kontrollid. Esiteks peavad liikmesriikide makseasutused olema akrediteeritud ja tõhusad, et tagada põllumajanduskulude usaldusväärne haldamine ja järelevalve nende üle. Teiseks peavad liikmesriigid eeskirjade eiramise ja maksete ebakorrapärase laekumise vältimiseks tagama tõhusa kontrollisüsteemi, eriti ühtse haldus- ja kontrollisüsteemi (IACS), toimimise, mis võimaldab kontrollida otsemaksete tegemist põllumajandustootjatele ja mõningaid maaelu arendamise kulusid. Kolmandaks, kui liikmesriik ei suuda tagada nõuetekohase

[3] Kui liikmesriik ei kohalda ühenduse õigustikku nõuetekohaselt, võivad era- ja avaliku sektori esindajad pöörduda riikliku kohtu või vajadusel Euroopa Kohtu poole ELi seaduste kohaldamiseks ning asjaomase riigi valitsusele võidakse süüdi mõista.

kontrollisüsteemi toimimist, võib komisjon pärast raamatupidamisarvestuse kontrollimise ja heakskiitmise menetlust otsustada kohaldada ühenduse õigustiku alusel finantskorrektsioone. Sel juhul keeldub komisjon osade põllumajanduskulude rahastamisest. Lõpuks, kui komisjon jõuab järeldusele, et ühenduse eeskirjadest ei ole kinni peetud või ELi vahendeid on kasutatud vääralt, võib ta igast üksikjuhtumist lähtuvalt ettemaksete tegemise peatada või neid ajutiselt vähendada.

Struktuurifondide puhul on õigustikuga ette nähtud nelja liiki kontrollid, mis võivad päädida finantskorrektsiooni kohaldamisega. Esiteks peab iga liikmesriik esitama rakendusprogrammid rahaliste vahendite kasutamise kohta valdkondade kaupa. Enne maksete tegemist peab komisjon need rakendusprogrammid heaks kiitma. Ühtegi ettemakset ei saa teha enne, kui komisjon on rakendusprogrammi ametlikult kinnitanud. Teiseks, iga liikmesriik peab tõendama, et ta on loonud tõhusad haldus-, sertifitseerimis- auditeerimisasutused. Kui need asutused ei toimi komisjoni arvates tõhusalt, siis vahemakseid ei tehta. Kolmandaks, rakendusprogrammi või -programmide kohaste väljamaksete tegemise võib katkestada, peatada või lõpetada, kui komisjon oma uurimistulemustele toetudes kahtlustab või avastab rikkumisi või pettusi (sh korruptsioonijuhtumid). Lisaks loetletud kaitsemeetmetele ELi fondide kaitsmiseks võib komisjon kohaldada finantskorrektsioone ka korrapäraste järelkontrollide käigus avastatud üksikjuhtude või süstemaatiliste rikkumiste puhul.

3.2. Ühinemislepingul põhinevad meetmed

Ühinemislepingus on sätestatud kolme liiki kaitsemeetmed: majanduse, siseturu ning julgeoleku- ja siseküsimustega seotud kaitsemeetmed,[4] mida võib rakendada kuni kolme aasta jooksul pärast ühinemist. Kahes viimati nimetatud valdkonnas võib kaitsemeetmeid kohaldada juba enne ühinemist. Võetud meetmeid kohaldatakse, kuni komisjon otsustab pärast asjakohaste probleemide lahendamist nende kohaldamise lõpetada.

Lisaks on veel kahte liiki üleminekusätteid, mida on selgitatud allpool.

Majanduslikke kaitsemeetmeid võidakse kohaldada tõsiste majanduslike probleemide lahendamiseks vanas või uues liikmesriigis pärast ühinemist.

Siseturu kaitsemeetmeid võib kohaldada, kui uus liikmesriik põhjustab või võib põhjustada tõsiseid häireid siseturu toimimises. Komisjon võib võtta asjakohaseid meetmeid, näiteks jätta liikmesriigi ilma teatavate siseturgu käsitlevate õigusaktidega ette nähtud soodustustest. Kaitsemeetmed hõlmavad siseturgu laiemas tähenduses, seega võetakse arvesse mitte ainult nelja vabadust, vaid ka piiriülest mõju omavaid valdkondi (konkurents, põllumajandus, transport, telekommunikatsioon, energeetika, tarbija- ja tervisekaitse, keskkonnakaitse jne).

Julgeoleku- ja siseküsimustega seotud kaitsemeetmed võimaldavad ühepoolselt peatada liikmesriikidele kehtiva kohustuse õigusalaseks koostööks asjaomase riigiga nii tsiviil- kui ka kriminaalasjades, kui tegemist on vastastikuse tunnustamise põhimõtte kohaldamisalasse kuuluva õigusaktiga. Seda meedet võib kohaldada, kui nimetatud kahes valdkonnas on tõsiseid puudusi või oht nende tekkeks.

---

[4] Vastavalt ühinemisakti artiklid 36, 37 ja 38.

Lisaks on **üleminekusätteid** ka ühinemislepingus. Üks osa eri valdkondades kohaldatavatest üleminekusätetest on kokku lepitud läbirääkimiste käigus, et vältida uues või vanas liikmesriigis võimalikke piirkondlikke või valdkondlikke häireid. Näiteks võivad liikmesriigid piirata tööjõu vaba liikumist uutest liikmesriikidest kuni seitsme aasta jooksul pärast ühinemist. Ajutiselt võib piirata juurdepääsu riigi maanteetransporditurule (kabotaaž).

Teine osa ühinemislepinguga ettenähtud üleminekusätetest võimaldab komisjonil kohaldada või laiendada kolme aasta jooksul pärast ühinemist üleminekumeetmeid veterinaaria, taimekaitse ja toiduohutuse valdkonnas.[5] Nende meetmete eesmärk on näiteks keelata nõuetele mittevastavate toiduettevõtete toodangu müük siseturul kuni kolme aastase üleminekuperioodil jooksul. Ülemikuperioodil tohivad sellised ettevõtted toota spetsiaalse märgistusega toodangut ainult kohaliku turu jaoks. Pärast üleminekuperioodi peavad tootmistingimused vastama ELis kehtivatele nõuetele või tuleb tootmine lõpetada.

3.3. Bulgaaria ja Rumeenia ühinemisel rakendatavad kaasnevad meetmed

Käesoleva aruande järeldustest lähtuvalt võtab komisjon vajadusel parandusmeetmed, et tagada ELi poliitika toimimine. Eespool öeldu kehtib nii toiduohutuse, lennuohutuse, ELi põllumajandusfondide, kohtusüsteemi ja korruptsioonivastase võitlusega seotud juhtumite puhul. Juhul kui enne või pärast ühinemist täheldatakse muid puudusi, võidakse asjakohased meetmeid võtta ka muudes valdkondades, et tagada ELi poliitika toimimine.

3.3.1. Kohtusüsteem ja korruptsioonivastane võitlus

Käesolev aruanne osutab, et kohtureformi ning organiseeritud kuritegevuse ja korruptsioonivastast võitlust on vaja veel edendada. Komisjon loob mehhanismi koostööks ning edusammude toetamiseks ja kontrollimiseks nendes valdkondades pärast ühinemist. Komisjon lähtub seejuures ühinemisakti artiklitest 37 ja 38.

Nii Bulgaaria kui ka Rumeenia peavad esitama korrapäraselt aruanded seatud eesmärkide saavutamise kohta. Esimene aruanne tuleb esitada 31. märtsiks 2007. Komisjon pakub sise- ja välisekspertide abi nii koostööks kui ka juhendamiseks reformide käigus ning edusammude kontrollimiseks. Seejärel esitab komisjon juunis Euroopa Parlamendile ja nõukogule aruande tehtud edusammude ja eesmärkide täitmise kohta. Komisjon annab aruandes hinnangu selle kohta, kas eesmärgid on täidetud või on neid vaja kohandada. Vajadusel nõutakse täiendavate eduaruannete esitamist. Mehhanismi kohaldatakse, kuni eesmärgid on täidetud.

Kui üks kahest liikmesriigist ei suuda seatud eesmärke saavutada, võtab komisjon ühinemislepingu kohased kaitsemeetmed, millega peatatakse praeguste liikmesriikide vastastikuse tunnustamise põhimõttest lähtuvad kohustused kõnealuse riigi kohtute või prokuröride tehtud kohtuotsuste tunnustamise või väljastatud määruste rakendamise kohta.

Lähtuvalt käesoleva aruande järeldustest on vaja täita järgmised eesmärgid:

[5] Ühinemisakti artikkel 42 ning VI ja VII lisa.

Bulgaaria

– võtta vastu põhiseaduse muudatused, mis kõrvaldaksid kahtluse kohtu sõltumatuses ja vastutuses;

– võtta vastu uus kohtusüsteemiseadus ja tsiviilmenetluse seadustik ning neid rakendada, et tagada kohtumenetluste suurem läbipaistvus ja tõhusus. Esitada aruanne kõnealuste uute seaduste ning kriminaal- ja haldusmenetluse seadustike mõju kohta, eriti kohtueelsele menetlusele;

– jätkata kohtureformi, et suurendada kohtunike professionaalsust, vastutust ja töö tulemuslikkust. Hinnata reformi mõju ja avaldada iga-aastased tulemused;

– uurida kõrgemal tasemel esinevaid korruptsioonijuhtumeid professionaalselt ja erapooletult ning esitada asjakohased aruanded. Koostada aruanne avalik-õiguslike asutuste sisekontrolli kohta ja avaldada kõrgema taseme ametnike majanduslike huvide deklaratsioonid;

– võtta täiendavaid meetmeid, et ennetada korruptsiooni ning võidelda selle vastu eelkõige piiril ja kohalikes omavalitsustes;

– koostada organiseeritud kuritegevuse vastu võitlemise tegevuskava, keskendudes tõsistele kuritegudele ja rahapesule ning kurjategijate vara korrapärasele konfiskeerimisele. Esitada aruanne uute ja käimasolevate uurimiste, esitatud süüdistuste ja tehtud süüdimõistvate kohtuotsuste kohta kõnealustes valdkondades.

Rumeenia

– edendada kohtunike ülemkogu suutlikkust ja vastutust, et tagada kohtumenetluste suurem läbipaistvus ja tõhusus. Jälgida nii uue tsiviil- kui ka kriminaalmenetluse seadustiku mõju ning esitada asjakohane aruanne;

– luua ettenähtud korras asutus, mis kontrollib majanduslike huvide deklaratsioonides esitatud andmete õigsust, vastuolusid ja võimalikke huvide konflikte, ning teeb siduvaid otsuseid, mis on aluseks võimalikele hoiatavatele sanktsioonidele;

– jätkata saavutatud edule toetudes kõrgemal tasemel esinevate korruptsioonijuhtumite erapooletut uurimist;

– võtta täiendavaid meetmeid, et ennetada korruptsiooni ja võidelda selle vastu eelkõige kohalikes omavalitsustes;

Komisjon võtab pärast konsulteerimist liikmesriikidega vastu otsuse asjakohase korra üksikasjade määratlemise ja rakendamise kohta. Kord jõustub 1. jaanuaril 2007. Eesmärkide loetelu muudetakse kui üks liikmesriikidest saavutab mõne nimetatud eesmärkidest enne ELiga ühinemist.

3.3.2. Põllumajandusfondid

On üsna tõenäoline, et ühinemise hetkel ei toimi ühtne haldus- ja kontrollisüsteem Bulgaarias ja Rumeenias veel tõhusalt. Mõlemas riigis on tõhusalt toimiva ühtse haldus- ja kontrollisüsteemi loomise ajakava ettevalmistuste hilise alustamise tõttu väga pingeline. Seetõttu on oht, et tehtav töö ei ole vajalikul tasemel.

Ühtse haldus- ja kontrollisüsteemiga hõlmatud põllumajandusfondid moodustavad suurema osa (ligikaudu 80%) Bulgaaria ja Rumeenia põllumajanduskuludest, seepärast on süsteemi tõhus toimimine hädavajalik.

Riskide maandamiseks on vaja korda, mis võimaldaks tulevikus teha selliseid otsuseid, mis käsitlevad ühtse haldus- ja kontrollisüsteemiga hõlmatud põllumajandusfondide tõhusa kasutamisega seotud meetmeid. Kõnealused meetmed on vajalikud, et vältida alusetuid makseid esimesel aastal pärast ühinemist ja maandada otsest riski seada tõeliselt ohtu põllumajandustoodete siseturu toimimine. Selline risk tuleneb põllumajanduskulude (kulud on ranges ajalises järgnevuses) spetsiifikast. Lisaks iseloomustab ühtse haldus- ja kontrollisüsteemiga hõlmatud põllumajandusfonde tehingute suur arv kohe pärast ühinemist. Tehinguid tuleb hallata, kontrollida ja summad välja maksta kiiresti peale ühinemist. Peale selle saab tehinguid tõhusalt kontrollida ainult samal aastal ja piiratud ajavahemikul.

Ühinemislepingule toetuv kord kehtestatakse käesoleva teatisega üheaegselt vastu võetud määrusega. Nimetatud korra kehtestamisega võimaldatakse mõlemale riigile lisaaega, et lõpetada vajalikud tööd ja tagada ühtse haldus- ja kontrollikorra tõhus toimimine. Juhul kui riigid suudavad tagada ühtse haldus- ja kontrollisüsteemi tõhusa toimimise õigeaegselt, meetmeid ei võeta. Tööde õigeaegne lõpetamine nõuab jõupingutuste suurendamist.

3.3.3. Toiduohutus

Bulgaaria ja Rumeenia on praegu keelustanud elussigade, sealiha ja teatavate sealihatoodete ekspordi ELi, sest mõlemas riigis on täheldatud *sigade klassikalise katku* juhtumeid. Seoses sigade klassikalise katku esinemisega peab komisjon ühinemise ajaks vastu võtma teatavad otsused.

Bulgaaria on esitanud taotluse sigade klassikalisse katku nakatunud metssigade likvideerimise kava ametlikuks heakskiitmiseks. Kõnealuse kava heakskiitmisega võimaldatakse kohaldada Bulgaaria suhtes juba olemasolevat ühenduse korda, mis on kehtestatud nende liikmesriikide suhtes, kus on avastatud sigade klassikalise katku juhtumeid. Rumeenia on esitanud taotluse sigade klassikalisse katku nakatunud mets- ja kodusigade likvideerimise kava ametlikuks heakskiitmiseks. Mõlemas riigis valitsevast olukorrast lähtudes tuleb keelustada elussigade, sealiha ja teatavate sealihatoodete tarnimine ELi pärast ühinemist. Asjakohased meetmed jõustuvad ühinemise kuupäeval.

Kummagi riigi õigusaktid ei ole täielikult ühtlustatud õigustiku transmissiivset spongioosset entsefalopaatiat käsitlevate sätetega. Kui Bulgaaria ja Rumeenia ei suuda enne ühinemist seada sisse tõhusat üleriigilist süsteemi surnud loomade ja loomsete kõrvalsaaduste kokkukogumiseks ja töötlemiseks ning ajakohastada jäätmekäitluskeskuseid, võidakse seada piirangud teatavate loomsete kõrvalsaaduste kasutamisele (näiteks nende kasutamisele loomasöödana). Nende meetmete puhul

lähtutakse ühinemisaktist või ühenduse õigustikust. Meetmed jõustuvad ühinemise kuupäeval.

Ühinemiskuupäeval ajakohastatakse loetelu Bulgaaria ja Rumeenia põllumajanduslikest toiduettevõtetest, kellel ei ole luba müüa oma toodangut teistes liikmesriikides kolme aasta jooksul, sest nad ei vasta ELi nõuetele. Ajakohastatud loetelu hõlmab vajaduse korral ka muid nõuetele mittevastavaid ettevõtteid. Menetluse alus on ühinemisaktis sätestatud üleminekumeetmed.

Lisaks võidakse piimandussektoris võtta ühinemisakti artikliga 42 ettenähtud spetsiaalseid üleminekumeetmeid, sest nõuetele vastavate ettevõtete tootmisvõimsuse rahuldamiseks ei jätku nõuetekohast toorpiima. Kõnealuste meetmete eesmärk on välistada nõuetele mittevastavast toorpiimast valmistatud toodete müük teistes liikmesriikides.

3.3.4. Lennuohutus

Võttes arvesse Euroopa Lennundusohutusameti (EASA) ja Ühinenud Lennuametite (JAA) avastatud tõsiseid puudusi lennundusohutuse valdkonnas, keeldus JAA teatavates valdkondades (õhusõidukite lennukõlblikkus, hooldus ja kasutamine ning lennumeeskondade litsentseerimine) Bulgaaria vastastikusest tunnustamisest ühinenud lennuametite süsteemis. Selleks et tagada vastavus ELi õigusaktidele, peab Bulgaaria esitama parandusmeetmete kava puuduste kõrvaldamiseks ning rakendama seda tähtaegadest rangelt kinni pidades ning tihedas koostöös Euroopa Lennundusohutusametiga ja ameti kontrolli all. EASA inspektorid kontrollivad kõnealuse kava rakendamist võimalikult vara enne ühinemist.

Juhul kui Bulgaaria ei võta vajalikke parandusmeetmeid, võib komisjon omal initsiatiivil või liikmesriikide nõudmisel piirata Bulgaaria juurdepääsu ühendusesisesele lennundusturule. Õigustikust lähtuvalt võib võtta ka asjakohaseid kaitsemeetmeid Bulgaarias registreeritud õhusõidukite suhtes, mis ei vasta ELi tsiviillennunduse ohutusnõuetele. Bulgaaria lennuettevõtjad, kes ei vasta ELi nõuetele, võidakse lisada keelatud lennuettevõtjate nimekirja. Selliste ettevõtjate õhusõidukitel on keelatud siseneda ELi õhuruumi, seda läbida või sealt lahkuda. Meetmete aluseks on ühenduse õigustik.

4. Järeldus

Bulgaaria ja Rumeenia esitasid 1995. aastal taotluse Euroopa Liiduga ühinemiseks ning 2000. aasta veebruaris alustati mõlema riigiga ühinemisläbirääkimisi. 2002. aastal seati Euroopa Ülemkogu kohtumisel eesmärgiks Bulgaaria ja Rumeenia ühinemine Euroopa Liiduga 2007. aastal eeldusel, et edusammud liikmesuse kriteeriumide täitmisel on piisavad. Ühinemisläbirääkimised jõudsid lõpule 2004. aasta detsembris ja ühinemislepingule kirjutati alla 2005. aasta aprillis.

Pärast komisjoni mais avaldatud aruannet on Bulgaaria ja Rumeenia teinud märkimisväärseid jõupingutusi, et viia lõpule kõik ettevalmistused ELiga ühinemiseks. Poliitilised kriteeriumid on Bulgaarial ja Rumeenial täidetud ning majanduslike ja ühenduse õigustiku kriteeriumide täitmine 1. jaanuariks 2007 on jõudmas lõppjärku.

Mitu mais esitatud aruandes väljatoodud puudust on kõrvaldatud ja valdkondlikku probleemi lahendatud. Teatavat edu on saavutatud kohtureformiga seonduvates valdkondades ning korruptsiooni-, rahapesu- ja organiseeritud kuritegevuse vastases võitluses, kuid on vaja rohkem käegakatsutavaid tulemusi.

Käesolevas aruandes on toodud esile valdkonnad, kus tuleb teha täiendavaid jõupingutusi. Tähelepanu pööratakse õigustiku ja ühinemislepingu sätetele, mis peavad pärast ühinemist tagama ELi poliitika ja institutsioonide nõuetekohase toimimise. Kooskõlas käesoleva aruande järeldustega ja pärast liikmesriikidega konsulteerimist näeb komisjon ette mehhanismi koostöö korraldamiseks ja edusammude jälgimiseks kohtureformi valdkonnas ning korruptsiooni-, rahapesu- ja organiseeritud kuritegevuse vastases võitluses. Eesmärkide seadmisel on arvestatud mõlema riigi olukorda.

Komisjon on vastu võtnud vajalikud õigusnormid, et tagada ELi põllumajandusfondide nõuetekohane haldamine. Aruandes rõhutatakse, et olemasolev mehhanism tagab ELi struktuurifondide ja muude programmide nõuetekohase haldamise.

Toiduohutuse valdkonnas on võetud mõned erimeetmed. Teatavaid loomi ja loomseid saadusi ei tohi Bulgaariast ja Rumeeniast seal esinevate loomahaiguste tõttu ELi eksportida. Kõnealused piirangud jäävad vajadusel kehtima ka pärast ühinemist.

Lennuohutuse valdkonnas on Bulgaaria õhusõidukite ja lennuettevõtjate suhtes vaja võtta erimeetmed.

Bulgaaria ja Rumeenia on teinud märgatavaid jõupingutusi, et ühtlustada oma õigusakte ja haldust ELi õigusaktidega. Selle tulemusena on suur osa mõlema riigi õigusaktidest kooskõlas ELis kehtivate normide ja tavadega. Euroopa Liit toetab igati olemasolevate probleemide lahendamist. Õigustik ja ühinemisleping on piisavad tagatised ELi poliitika ja institutsioonide nõuetekohaseks toimimiseks. Tehtud edusammude tulemusena suudavad Bulgaaria ja Rumeenia alates 1. jaanuarist 2007 toime tulla ELi liikmesusega seotud õiguste ja kohustustega. Komisjon tervitab Bulgaariat ja Rumeeniat, kes pärast kõnealust kuupäeva on Euroopa Liidu täieõiguslikud liikmed.

LISA - BULGAARIA

1. 2006. aasta mais esitatud aruande järelduses märgitud valdkonnad, kus on vaja võtta täiendavaid meetmeid

1.1. Poliitilised kriteeriumid

Kohtusüsteem

Bulgaaria on teinud kohtusüsteemi reformimisel jätkuvaid edusamme. Rahvuskogu on võtnud päevakorda põhiseaduse muudatusettepanekud, et kõrvaldada kahtlused kohtu sõltumatuses ja vastutuses.

Kõrgeim justiitsnõukogu võttis 2006. aasta juunis vastu määruse kohtunike konkurentsipõhise eksamineerimise ja hindamise kohta vastavalt kohtusüsteemi seadusele. Kõnealuses seaduses on määratletud kohtunike erialaste teadmiste ja eetiliste tõekspidamiste hindamise kriteeriumid. Seadusega on sätestatud, et kõik ametikohad täidetakse konkursi korras. Infosüsteem kohtuasjade juhuslikuks jagamiseks on olemas juba enamikes kohtutes. Töö kohtute infosüsteemide arendamiseks jätkub. Riikliku õigusinstituudi korraldatud koolitused jätkuvad probleemideta.

Hiljuti on kriminaalmenetluses tehtud mitmeid muudatusi. Vastutuse üleandmine kohtu-uurijatelt (Sledovateli) politseiuurijatele (Dosnateli) toimub ladusalt. Kohtunikud on alustanud juhtimise ülevõtmist uurimise kohtueelses menetluses. Uue kriminaalmenetluse seadustiku kohaldamist jälgib vastloodud töörühm. Töörühma ülesanne on koguda teavet uue seadustiku tegeliku kohaldamise kohta ja määratleda võimalikud probleemid. Kiirmenetluse kohaldamine on mitmel juhul kriminaalmenetlust kiirendanud. Parandatud on prokuratuuri haldussüsteemi ning jõupingutusi on tehtud prokuröride isikliku vastutuse suurendamiseks. Organiseeritud kuritegevuse ja korruptsioonivastase võitluse eriosakonda on täiendatud ning seal töötab nüüd ligi 80 koolitatud prokuröri. See on tõhustanud kohtute võitlust organiseeritud kuritegevuse ja korruptsiooniga.

Peaprokurör on pikendanud uurimiste lõpptähtaegu, et viia lõpule arvukad pooleliolevad uurimised. Kõrgeimas kassatsioonikohtus on tugevdatud sisekontrolli, et võidelda kohtunike eksimustega ametialaste käitumisreeglite vastu. 2006. aasta mais nõudis Bulgaaria prokuröride assotsiatsiooni haldusnõukogu kõikidelt assotsiatsiooni liikmetelt tulu- ja majanduslike huvide deklaratsiooni esitamist, et edastada need kõrgete ametiisikute majanduslike huvide avalikustamise seaduse kohaselt riigikontrollile. Peaprokuratuur avaldas aruande prokuratuuri auditi esimese etapi tulemuste kohta. Selles kajastati prokuröride ebaprofessionaalse käitumise tõsiseid juhtumeid, mille puhul lõpetati kohtuasjad ilma piisava põhjenduseta. Vastutavate isikute suhtes on võetud distsiplinaarmeetmed.

Alustatud on ettevalmistusi haldusmenetluse seadustiku rakendamiseks. Töötatakse välja koolitusmeetmeid ja on alustatud ettevalmistusi kohtunikueksami korraldamiseks 315 halduskohtunikule. Esialgne kogemus seoses õigusabi uue süsteemi kohaldamisega on positiivne. Nii pädevate juristide arv kui ka eraldatud vahendid on piisavad. Eraõiguslike õiguskaitsetöötajate seaduse rakendamine jätkub ning on nimetatud esimesed

eraõiguslikud kohtutäiturid.

Siiski esineb veel teatavaid probleeme.

On vaja vastu võtta põhiseaduse muudatusettepanekud, et kõrvaldada kahtlused kohtu sõltumatuses ja vastutuses.

Endiselt on probleeme kõrgeima justiitsnõukogu koosseisu ja toimimisega. Kõrgeima justiitsnõukogu liikmed jätkavad kutsetegevust muudel (enamasti kohtu esimehe või juhtivprokuröri) ametikohtadel ega saa seepärast pühenduda nõukogu tööle täistööajaga. Kõrgeim justiitsnõukogu teeb distsiplinaarmeetmete kohaldamise otsuseid sageli aeglaselt. Puuduvad õigusnormid selliste kohtunike töö peatamiseks, kelle suhtes on alustatud asutusesisest distsiplinaarjuurdlust. Distsiplinaarrikkumise toime pannud kohtunikku, kes kuulub kõrgeimasse justiitsnõukogusse, ei saa nõukogust välja arvata. Seepärast on kahtlane, kas kõrgeim justiitsnõukogu suudab käituda kui usaldusväärne ja eeskuju näitav asutus, kes edendab kõrgeima eetikastandardi kohaldamist kogu Bulgaaria kohtusüsteemis. Pärast kohtunike konkurentsipõhist eksamineerimist ja hindamist käsitleva määruse vastuvõtmist tuleb jätkata jõupingutusi, et tagada selle range kohaldamine.

Uue kriminaalmenetluse seadustiku järelevalvesüsteem vajab tõhustamist. Eriti piirkondlikes kohtutes peaksid kohtunikud järelevalvekorda paremini tundma ja kohaldama. Uue kriminaalmenetluse seadustiku rakendamisega seotud suurimad probleemid on tülikad menetlusreeglid, tõsiste kuritegude uurimise ebareaalsed tähtajad, kohtuistungite liiga tihe ajakava ning politseinikele kehtestatud piirangud kohtus tunnistuste andmisel. Ikka veel on pooleli paljude eelmise kriminaalmenetluse seadustiku kehtimise ajal algatatud juhtumite uurimine.

Politseiuurijad vajavad rohkem kohtueelset menetlust käsitlevaid koolitusi. Riigiprokuratuuri sisekontroll on avastanud mitmeid otsuse seaduslikkuse ja tähtaegadest kinnipidamisega seotud rikkumisi. Mõnel juhul on prokurör juhtumi uurimise peatanud ilma igasuguse selgituseta. Vastutavad asutused peavad asjakohaste meetmetega kõrvaldama tõsised puudused prokuratuuri töö järelevalves ning tagama, et prokurörid käituksid kõikide juhtumite puhul vastutustundlikult ja professionaalselt. Erapooletuse tagamiseks tuleb luua tarkvara juhtumite juhuslikuks jagamiseks prokuröride vahel, nii nagu see toimub kohtunike puhul. Selleks et asjaomased kohtud toimiksid alates 1. märtsist 2007 nii nagu see on ette nähtud, tuleb palgata uusi töötajaid.

Tsiviilmenetluse seadustiku vastuvõtmisel on tekkinud tõsiseid viivitusi. Eraõiguslike õiguskaitsetöötajate seaduse kohaldamine ei ole oluliselt parandanud kohtuotsuste täideviimist. Eraõiguslike kohtutäiturite värbamine ei ole veel lõppenud ja nende koolitamine on alles algusjärgus. Kõrgeima justiitsnõukogu ja prokuratuuride korruptsioonivastaseid osakondi tuleb tugevdada ja kaitsta ebasoovitatava mõju eest.

Üldiselt on maikuust alates saavutatud teatavat edu. Samas on mitmes olulises valdkonnas vaja teha veel täiendavaid edusamme.

Korruptsioonivastased meetmed

Bulgaaria on teinud korruptsioonivastases võitluses jätkuvalt edusamme. Vastavalt läbipaistva haldustava rakendamise ning korruptsiooni tõkestamise ja selle vastu võitlemise kavale võeti 2006. aasta augustis vastu kõrgete ametiisikute majanduslike huvide avalikustamise seadus. Seadus jõustub 2007. aasta jaanuaris. Seadusega antakse riigikontrollile õigus kontrollida koostöös teiste avalik-õiguslike asutustega kõrgete ametiisikute deklaratsioonides esitatud andmete õigsust. Lisaks on hiljutiste muudatustega laiendatud isikute ringi, kes on kohustatud esitama majanduslike huvide deklaratsiooni. Kõikide ministrite majanduslike huvide deklaratsioonid on avaldatud Internetis.

2006. aasta augustis võeti vastu erakonnaseaduse muudatused. Nende muudatustega sätestatakse, et poliitiliste parteide juht- ja kontrolliorganite liikmed peavad esitama riigikontrollile deklaratsiooni kõikide majanduslike huvide kohta nii kodu- kui ka välismaal ning tulude ja kulude deklaratsiooni. Poliitilised parteid peavad esitama annetajate nimekirja ning märkima annetuste liigi ja väärtuse. Lisaks peavad poliitilised parteid esitama riigikontrollile ka nimekirja (mittetulundus)organisatsioonidest, mille tegevuses osalevad partei juhtivliikmed. 2006. aasta septembris avaldas riigikontroll poliitiliste parteide finantstegevuse ja omandihalduse üksikasjaliku kontrolli tulemused.

Vastavalt haldusseadusele loodi kõikides ministeeriumides ja enamikus riigiasutustes otse ministrile alluvad inspektsioonid. Inspektsioonid võivad teha ettepaneku töötajale süüteo eest distsiplinaarkaristuse määramiseks või õiguslike meetmete võtmiseks. Peainspektsioon loodi ministrite nõukogu juurde ning see annab aru otse peaministrile. Peainspektsioon vastutab ministeeriumide inspektsioonide töö koordineerimise ja toetamise eest. Peainspektsioon on ühtlasi korruptsioonivastase komisjoni sekretariaat. Kõnealuse komisjoni töötajate arvu on suurendatud. Mitmes riigiasutuses on loodud kontaktpunkt korruptsioonijuhtumitest teavitamiseks. Koostatud on korruptsioonivastase koolituse kava 50 000 eri tasemel haldusametniku koolitamiseks. Võetud on mitmeid teisi ennetavaid meetmeid. Avatud on infotelefonid ja postkastid kaebuste edastamiseks ning kodanikud saavad kohalike ametiasutuste poole pöörduda lihtsustatud korras. Piiripolitseis on korruptsiooniohu vähendamiseks kehtestatud süsteem, mis näeb ette tööaegade ja tööpostide jaotamise juhuslikkuse põhimõttel. Töötajate kontrollimise ja koolitamisega, ennetavate meetmete võtmise ja heade tavade juurutamisega tegeleb ka siseministeerium. Parlamendiliikmetelt saadikupuutumatuse äravõtmise taotlused osutavad, et peaprokurör pöörab üha rohkem tähelepanu korruptsiooni ennetamisele. Alates 2006. aasta maist on saadikupuutumatus võetud ära kahelt parlamendisaadikult.

Bulgaaria on ratifitseerinud ÜRO korruptsioonivastase konventsiooni. 2006. aasta augustis vastu võetud arstide ja hambaarstide kutseorganisatsioonide seaduse muudatuste eesmärk on karmimate karistuste määramine arstieetika rikkumise korral.

Siiski esineb veel teatavaid probleeme.

Korruptsioonivastase võitluse komisjoni sekretariaat ei toimi veel täielikult. Korruptsioonivastase võitluse tegevuskava koordineerimine on endiselt puudulik ja osalevad asutused on liiga hajutatud.

Väärkäitumisest teatamise kord ei vasta veel vajadustele. Riigiasutustes moodustatud inspektsioonid ei ole piisavalt sõltumatud ja nende institutsioonilist pädevust peab veel

tugevdama. Vihjete anonüümsus ei ole alati tagatud, sest telefoninumbrit on võimalik tuvastada. Vihjete abil avastatud korruptiivse tegevuse sisu ning selle eest määratud distsiplinaarkaristuste kohta puudub üldine ja usaldusväärne statistika. Eriti vastuvõtlikud on korruptsioonile maksuasutused, tolliteenistused ja transpordiameti täitevasutus, samuti veterinaarinspektsiooni talitused ja kohalikud omavalitsused. Lisameetmeid on vaja võtta korruptsiooni ennetamiseks piiriületuspunktides. Meetmed peaksid muu hulgas hõlmama ka veoautojuhtidele ja sagedastele piiriületajatele suunatud teavituskampaaniat. Piiriületuspunktide töökorraldus vajab tõhustamist ja piiriületusprotseduur peab kulgema kiiremini.

Praeguseks on vaid mõne üksiku korruptsioonijuhtumi uurimine ja süüdistuse esitamine andnud konkreetseid tulemusi. Seoses kõrgemal tasemel esineva korruptsiooniga, tuleb mainida, et kõrgematele ametnikele esitatud süüdistusi ja süüdimõistvaid kohtuotsuseid on väga vähe. Vähe on ka teavet määratud karistuste kohta. Kohtunike ebaeetilise käitumise suhtes algatatud uurimistest on vaid mõni üksik päädinud süüdistuse esitamisega ja karistuse määramisega. Üldiselt on pärast mais esitatud aruannet saavutatud teatavat edu. Nagu eespool märgitud, tuleb tegeleda veel mitme olulise küsimusega.

1.2. Ühenduse õigustiku kriteeriumid

Organiseeritud kuritegevuse, pettuste- ja korruptsioonivastane võitlus

Politseikoostöö korraldamisel ja organiseeritud kuritegevuse vastu võitlemisel on Bulgaaria olnud edukas. Rakendatud on uus kriminaalmenetluse seadustik. See hõlmab organiseeritud kuritegevuse vastases võitluses kasutatavaid uusi uurimismeetodeid ning uurimisvolitustega politseiametnike värbamist ja koolitamist. Organiseeritud kuritegevuse vastase võitluse peadirektoraadis töötavad nüüd kõrge kvalifikatsiooniga ametnikud. Nõukogu otsuse (vara või tõendite arestimise otsuste täitmise kohta Euroopa Liidus) rakendamiseks võeti 2006. aasta juulis vastu seadus vara või tõendite arestimise otsuste jõustamise, vastuvõtmise ja täitmise kohta.

Jätkub koostöö naaberriikide ja ELi liikmesriikidega rahvusvaheliste kuritegelike võrgustike lõhkumiseks. Organiseeritud kuritegevuse vastasele võitlusele on pööratud rohkem poliitilist tähelepanu ning mitmed õiguskaitseasutused on muutunud kõnealuses valdkonnas aktiivsemaks. Inimkaubanduse, uimastite salakaubanduse ning valeraha valmistamisega tegelevate kuritegelike võrgustike vastu on korraldatud mitmeid edukaid operatsioone (mõned ka koostöös ELi liikmesriikidega). Õiguskaitseasutuste ja organiseeritud kuritegelike ühenduste vaheliste seoste avastamiseks on võetud mitmeid meetmed. Tunnistajakaitse programm toimib osaliselt. Tunnistajakaitsealased koostöölepingud on sõlmitud endise Jugoslaavia Makedoonia Vabariigi ja Ameerika Ühendriikidega.

Siiski esineb veel teatavaid probleeme.

Nagu kohtureformi käsitlevas jaos märgiti, esineb uues kriminaalmenetluse seadustikus puudusi. Lisaks tuleb veelgi suurendada uurivate politseinike arvu ning korraldada neile rohkem koolitusi. Andmekaitse ja konfidentsiaalse teabe käitlemine ei vasta alati nõutele ning see takistab rahvusvahelist koostööd. Vaja on luua kuritegevuse statistika ajakohane ja ühtne süsteem, mis võimaldaks Bulgaarial täpsemalt jälgida ja analüüsida hetkeolukorda

ja suundumusi.

Palgamõrvade uurimine on harva tulemuslik ning enamasti ei jõuta süüdimõistva kohtuotsuseni. Endiselt on probleem tulirelvade ebaseaduslik omamine. Vähe on esitatud süüdistusi inimkaubanduse, uimastite salakaubanduse, rahapesu ning kaupade, raha ja dokumentide võltsimisega seotud kuritegude puhul.

Jätkuvalt on probleem organiseeritud kuritegevus. Organiseeritud kuritegevuse vastase võitluse peadirektoraadi koostööd finantsinstitutsioonide, Europoli ja asjakohaste talitustega välismaal tuleb parandada. Bulgaaria seadustega on tagatud vajalikud õiguslikud vahendid organiseeritud kuritegevuse uurimiseks ja selle eest vastutuselevõtmiseks. Olulisi tulemusi paraku veel ei ole.

On loodud teatav kord, mis peaks tõhustama organiseeritud kuritegevuse vastast võitlust. Konkreetseid tulemusi seoses organiseeritud kuritegevuse juhtumite uurimise ja süüdistuste esitamisega ei ole piisavalt.

Rahapesu

Bulgaaria on rahapesuvastase võitluse valdkonnas teinud teatavaid edusamme. Rahapesu käsitlevad õigusaktid on nüüd suures osas ühenduse õigustikuga vastavuses. 2006. aasta juunis muudeti rahapesuvastaste meetmete seadust selliselt, et see on täielikult kooskõlas ELi teise rahapesuvastase direktiiviga. Samuti on arvesse võetud rahapesuvastase töökonna (FATF) rahapesu ja terrorismi rahastamise vältimist käsitlevaid muudetud soovitusi. Täitevmeetmete tõhustamiseks ja õiguskaitseasutuste vahelise koostöö tihendamiseks on tehtud järgmised algatused: uurijate ja prokuröride koolitamine, politsei ja prokuratuuri organisatsioonilise struktuuri uuendamine ning õiguskaitseasutuste vahelise koordineerimise parandamine.

Positiivsed muudatused on toimunud nii suhtumises rahvusvahelistesse koostöötaotlustesse kui ka operatsioonidesse, mis on suunatud välisriigi kodanikega seotud rahapesu uurimiseks. Finantsteabeamet kui haldusasutus töötab piisavalt ja asjatundlikult, analüüsides kahtlaste tehingute kohta tehtud ettekandeid.

Siiski esineb veel teatavaid probleeme.

Õigusaktide tõhus rakendamine on pigem erandlik ning käegakatsutavad tulemused rahapesu juhtumite tuvastamise ja kurjategijatele süüdistuse esitamise kohta puuduvad. Vaja oleks korraldada teadlikkuse tõstmise kampaania kõikidele asutustele, kus on võimalik rahapesuoht ja suurendada nende asutuste järelevalvevõimet. Rahapesuvastase võitluse tõhusust pärsivad olulisel määral korruptsioon ja organiseeritud kuritegevus.

Üldiselt on Bulgaaria saavutanud selles valdkonnas teatavat edu. Bulgaaria peab veel tõestama, et ta suudab saavutada käegakatsutavaid tulemusi rahapesujuhtumite tuvastamisel ja kurjategijatele süüdistuse esitamisel.

Ühtne haldus- ja kontrollisüsteem

Hiljuti on tehtud märgatavaid edusamme ühtse haldus- ja kontrollisüsteemi (IACS)

loomisel. Välja on töötatud ühtse haldus- ja kontrollisüsteemi tarkvarasüsteem, mida praegu katsetatakse, ning on paigaldatud infotehnoloogiline riistvara. Kohapeal läbiviidavate kontrollide tegemiseks on koostatud üksikasjalik tegevuskava; töötajad on värvatud ja koolitatud, seadmed ostetud ja menetluskorra juhendid koostatud. Märkimisväärsete lisajõudude rakendamine on oluliselt kiirendanud maatükkide identifitseerimissüsteemi / geograafilise informatsiooni süsteemi (LPIS/GIS) loomist.

Siiski esineb veel teatavaid probleeme.

Maatükkide identifitseerimissüsteemi (LPIS) ja geograafilise informatsiooni süsteemi (GIS) loomise pingeline ajakava võib seada ohtu töö kvaliteedi. Lisaks on tekkinud viivitused põllumajandustootjate registri ja eelnimetatud süsteemide vahelise seose loomisel. On reaalne oht, et ühinemise hetkel ei toimi ühtne haldus- ja kontrollisüsteem Bulgaarias veel nõuetekohaselt. Kõnealuse süsteemi toimimise tagamiseks on vaja jätkata tööd ning mõnes valdkonnas seda ka intensiivistada.

Transmissiivne spongioosne entsefalopaatia ja loomsed kõrvalsaadused

Olulistest edusammudest on teavitatud ka transmissiivse spongioosse entsefalopaatiaga (TSE) nakatunud surnud loomade ja loomsete kõrvalsaadustele kogumisel ning töötlemisel (1., 2. ja 3. kategooria riskid). Bulgaarias jäätmete käitlemisele kehtestatud tehnilised nõuded on vastavuses ELi nõuetega. Kavandatud on asjaomaste saaduste talumajapidamistest ja ettevõtetest kokkukogumise süsteem ja jäätmete käitlemise tõhusa järelevalve vahendid. Jäätmete (liha ja kondijahu) kahjutustamine peab toimuma koospõletusrajatises. Muid jäätmeid (rasv) kasutatakse jäätmetehastes kütuse asendusena.

Kaks olemasolevat jäätmetehast asuvad üksteisele väga lähedal Bulgaaria kirdeosas. Kuigi olemasolevate jäätmetehaste võimsus on piisav, kavandab Bulgaaria kolmanda tehase ehitamist, et ühtlustada jäätmete käitlemise võimsust riigis ja võtta kasutusele ajakohane tehnoloogia. Madala riskitasemega saaduste puhul (3. kategooria) võivad tootjad valida, kas nad saadavad nimetatud saadused jäätmetehastesse, registrisse kantud tehastesse või tehastesse, millel on vastavalt ELis kehtivatele nõuetele ja menetlustele lubatud selliseid saadusi töödelda. Bulgaaria on koostanud loetelu kõikidest tehastest, mis tegelevad 3. kategooriasse kuuluvate saadustega kauplemise ja nende töötlemisega. Kõiki neid tehaseid on kontrollitud ning nad on kas registreeritud või tunnistatud nõuetele vastavaks.

Siiski esineb veel teatavaid probleeme.

Bulgaaria peab veel parandama otsuste täideviimist ja jätkama korrapäraseid (rist)kontrolle kõikidel tasanditel, kasutades sealhulgas ohuanalüüsi ja kriitiliste kontrollpunktide süsteemi (*Health Hazard Critical Control Point – HACCP*). On oht, et jäätmetehaste süsteem ei toimi ühinemise ajal veel tõhusalt.

Struktuurimeetmete kulude finantskontroll

Märkimisväärset edu on saavutatud ühinemiseelsete finantsinstrumentide Phare ja ISPA suhtes kohaldatava laiendatud detsentraliseeritud rakendussüsteemi (EDIS) akrediteerimise protsessis. Bulgaarias on võetud erimeetmeid, näiteks on vastu võetud valitsuse otsus asjaomastesse asutustesse täiendavate kontrollijate määramise kohta.

Teatavates olulistes valdkondades jätkub töötajate värbamine ja intensiivne koolitamine. Rahandusministeerium ja asjaomased pädevad ministeeriumid on kirjutanud alla vastastikuse mõistmise memorandumile, mis peaks parandama koostööd ning võimaldama kiirendada Phare ja ISPA suhtes kohaldatava laiendatud detsentraliseeritud rakendussüsteemi akrediteerimist.

Bulgaaria peab jätkama tõhusaid jõupingutusi ning viima lõpule värbamisprotsessi ja koolituse, korraldama rakendusasutuste ekspertidele põhjaliku täiendkoolituse riigihankeid käsitlevate õigusaktide ja menetluste kohta ning koostama asjakohased täiendavad juhendid.

Ettevalmistuste praegune tempo peab võimaldama lõpetada ISPA suhtes kohaldatava laiendatud detsentraliseeritud rakendussüsteemi akrediteerimise teatavates rakendusettevõtetes aasta lõpuks, kuid vähemalt ühte asutust ei akrediteerita. Phare suhtes kohaldatava laiendatud detsentraliseeritud rakendussüsteemi akrediteerimisprotsessi eesmärkide saavutamiseks tuleb võtta täiendavaid meetmeid.

2. 2006. aasta mais esitatud aruande kohaselt muud arendamist vajavad valdkonnad

2.1. Poliitilised kriteeriumid

Inimkaubandus

Olukord selles valdkonnas on paranenud. Pidev koostöö liikmesriikidega inimkaubandusevastases võitluses on aidanud kaasa ühe võrgustiku lõhkumisele. 2006. aasta augustis muudeti karistusseadustikku ning nüüd on rasedate naistega kauplemine väikelastega kauplemmise eesmärgil määratletud eraldiseisva kuriteoliigina.

Siiski esineb veel teatavaid probleeme.

Riiklikul inimkaubandusvastasel komisjonil ei ole veel ühtegi toimivat bürood. 2006. aasta juulis astus tagasi komisjoni juht. Bulgaaria on endiselt inimkaubanduse transiidi- ja päritoluriik. Vastsündinutega kauplemist, mille puhul viiakse rasedad naised sünnitama välisriikidesse, ei ole peatatud. Kuna puudub usaldusväärne registreerimiskord, on teave inimkaubanduse ohvrite ja kadunud isikute arvu kohta puudulik. Bulgaaria isikuttõendavate dokumentide seaduse rakendamine on endiselt puudulik. Tunnistajakaitse programmi rakendamine on olnud piiratud. Bulgaaria ei ole veel ühinenud Euroopa Nõukogu inimkaubandusevastase võitluse konventsiooniga. Üldiselt ei ole inimkaubandusega võitlemise valdkonnas erilist edu saavutatud.

Vahialuste halb kohtlemine ja vanglatingimused

Mais avaldatud aruandes kirjeldatud olukord seoses vanglatingimuste, vangide kohtlemise ja rahvusvahelistest konventsioonidest lähtuvate kohustuste täitmisega kinnipidamiskeskustes ja vanglates peab veel paranema.

Lastekaitse

Lastekaitse valdkonnas on tehtud edusamme. 2006. aasta mais loodi sotsiaalabiameti inspektsiooni koosseisus vanurite ja laste hoolekandeasutuste järelevalve ja kontrolli eriosakond. 2006. aasta juunis alustati programmi „Puudega inimeste abistajad“ järelevalvet. Selle programmi raames koolitatakse ka puudega laste vanemaid. Sotsiaalabiseaduse rakenduseeskirju on muudetud, et edendada lastele suunatud alternatiivsete teenuste arengut. Jätkub puudega laste hooldekodude kontrollimine.

Siiski esineb veel teatavaid probleeme.

Paljudes hoolekandeasutustes on elu- ja sanitaartingimused väga puudulikud. Rahuldava kontrollitaseme tagamiseks peab sotsiaalabiameti inspektsiooni koosseisus loodud eriosakond veel arenema. Tagada tuleb kontrollitulemuste asjakohane tõlgendamine.

Puudega isikute tervishoid ja vaimse tervise kaitse

Erilist edasiminekut ei ole toimunud. Teatavaid samme on astutud, seda eriti tervishoiu- ja tööministeeriumi ning sotsiaalministeeriumi vahelise vastutuse jaotumise läbipaistvamaks muutmisel.

Siiski esineb veel teatavaid probleeme.

Puudega isikute abistamise riikliku poliitika kavandamise ja elluviimise eest vastutava puudega isikute agentuuri tööd on vaja tõhustada. Elamistingimuste parandamiseks hoolekandeasutustes on ikka veel vaja teha suuri jõupingutusi Lisaks on vaja teha jõupingutusi ka edasise institutsionaliseerimise vältimiseks ning nende meetmete elluviimiseks, mis on sätestatud riiklikus tegevuskavas vaimse tervise poliitika rakendamiseks Bulgaarias ajavahemikul 2004–2012. Olemasolevad projektid ja prioriteedid ei vasta piisaval määral hoolekandeasutustes olevate isikute vajadustele.

Vähemuste kaitse ja integratsioon

Teatavaid edusamme on tehtud mustlaste integreerimisel. 2006. aasta mais käivitati mustlaste kirjaoskuse ja ametihariduse programm „Sotsiaalabist töökohani“. Selle eesmärk on elementaarse ametihariduse andmine töötutele mustlastele. Veelgi enam, programmi raames pakuti mustlaste kogukonna liikmetele tööd peamiselt infrastruktuuri ajakohastamisel.

2006. aasta mais nimetati ametisse programmi „Mustlaste kaasamise kümnend (2005–2015)“ koordinaator. Ühe aasta jooksul on Bulgaaria programmi eesistuja. Programmi rakendamise hindamiseks toimuvad korrapärased järelevalvekohtumised. Täiendavate töötajate töölevõtmisega on suurenenud diskrimineerimisvastase kaitse komisjoni haldussuutlikkus. Jätkatud on riskirühmade kutsehariduse või koolitusmeetmete rakendamist. Etniliste ja demograafiliste küsimustega tegeleva direktoraadi ametnikele on korraldatud täiendkoolitus.

Siiski esineb veel teatavaid probleeme.

Kinnitamata on abiõpetajate ametikirjeldus ning eelarve. Meetmeid mustlaslaste lõimumiseks koolides tuleb laiendada, et need hõlmaksid ka kõrgharidust. Mustlastest

elanikkonna tervislik seisund on vilets ning vaesusest või puudulikust hügieenist tingitud haiguspuhangud on sagedased. Paljudel mustlastel on endiselt piiratud juurdepääs tervishoiuteenustele. Täiendavaid jõupingutusi on vaja teha, et kaasata tööturule riskirühmad, eelkõige mustlaste kogukond.

Etniliste ja demograafiliste küsimuste kooskõlastamise riikliku nõukogu haldussuutlikkus on endiselt madal, eriti piirkondlikul tasandil. Valitsuse suhtumine, peamiselt mustlaste kogukonna mitteametlikesse peatumispaikadesse, on tekitanud pingeid. Jõu kasutamine väljatõstmisel on neid pingeid veelgi suurendanud. Mistahes vormis sallimatuse vastu võitlemiseks on vaja lisameetmeid, eriti tuleb täiel määral kohaldada olemasolevaid ringhäälingut käsitlevaid õigusakte ja kaasata muid tegevusi, mille eesmärk on võidelda mistahes vormis rassismi, diskrimineerimise või ksenofoobiaga.

2.2. Majanduslikud kriteeriumid

Makromajanduslik stabiilsus ja jooksevkonto puudujääk

2006. aasta mais esitatud aruandes kinnitati, et turumajandus Bulgaarias toimib, ja tõdeti, et võttes arvesse jooksevkonto puudujäägi suurenemist on konservatiivse eelarve- ja palgapoliitika jätkamine õigustatud. Teatavates valdkondades on saavutatud edu. Fiskaalpoliitika on endiselt range ning valitsussektori eelarve 2006. aasta esimese seitsme kuu ülejääk oli 3,6% prognoositud SKTst. Reaalpalk on 2006. aasta esimesel poolaastal kasvanud 1,5% aastas, seega vähem kui tootlikkus. Kaupade eksport suurenes ning 2006. aasta esimesel poolaastal oli ekspordikasv 30%, mis ületas impordikasvu. Selle tulemusena hakkas kaubavahetuse puudujääk mais aeglaselt vähenema ja jõudis juuni lõpuks 21%ni SKTst. Kaubavahetusbilansi puudujäägi vähenemisega kaasnes juunis ka jooksevkonto puudujäägi vähenemine, viimati juhtus see enam kui aasta tagasi. Välismaiste otseste netoinvesteeringute juurdevool katab jätkuvalt ligikaudu 75% jooksevkonto puudujäägist.

Mõned probleemid on siiski veel lahendamata. Jooksevkonto puudujääk on jätkuvalt suur, 2005. aasta lõpus oli see 11,8% ning 2006. aasta juuni andmetele toetudes ulatub see aasta lõpuks 14,3%ni. Suures osas on see tingitud turismitulude, jooksvate ülekannete ja tulu saldo vähenemisest. Et hoida ära väliskaubanduse puudujäägi suurenemine, tuleb jätkata ranget makromajanduspoliitikat.

Erastamine ja tööstuse ümberkorraldamine

2006. aasta mais esitatud aruandes tõdeti, et erastamisprotsess ning avalike teenuste liberaliseerimine ja ümberkujundamine on hästi edenenud. Edu on saavutatud mitmes valdkonnas. Taas on hoogustunud privatiseerimisprotsess. Jõelaevandusega tegeleva ettevõtja ja Varna soojuselektrijaama müük on lõppenud. Alustatud on mõnede kaugkütteettevõtjate erastamist. Juunis kuulutati välja enampakkumine ettevõtja Bulgaria Air müügiks. Jätkub energiaturu liberaliseerimine, mistõttu vähenevad suurte tarbijate ja tarnijate vaheliste otselepingute künnishinnad.

Mõned probleemid on siiski veel lahendamata. Lõpule on vaja viia valitsuse kavandatud erastamisprotsess. Ministrite nõukogu arutab ikka veel merelaevandusega tegeleva ettevõtja privatiseerimise kava. Nii riikliku elektrienergiaettevõtja ja Bulgargasi eristamise

kavad kui ka gaasi- ja elektrituru liberaliseerimine tuleb lõpetada enne ühinemist. Jätkata tuleb jõupingutusi raudtee-ettevõtjate finantsolukorra parandamiseks.

Ettevõtluskeskkond

2006. aasta mais esitatud aruandes jõuti järeldusele, et vaja on parandada kohtusüsteemi toimimist ja vähendada ettevõtetele seatud bürokraatlike takistusi. Teatavates valdkondades on saavutatud mõningast edu. Mais esitati parlamendile tsiviilmenetluse seadustik. Mais võeti vastu maksejõuetust käsitlevate õigusaktide muudatused. Juunis võttis majanduskasvu nõukogu vastu parema õigusliku reguleerimise tegevuskava, mis hõlmab ka kõige probleemsemate olemasolevate õigusliku reguleerimise mehhanismide uuringut.

Mõned probleemid on siiski veel lahendamata. Äriregistri seadust tuleb rakendada täies ulatuses ning täielikult tuleb kasutusele võtta elektrooniline äriregister. Tuleb jätkata jõupingutusi bürokraatlike takistuste vähendamiseks, pöörates erilist tähelepanu nendele õigusaktidele, mis on ettevõtjate äritegevusele suurimaks takistuseks. Korrapärasemalt on vaja hinnata õiguslikku mõju. Parandada tuleb haldus- ja kohtusüsteemi.

Tööturu paindlikkus

2006. aasta maikuu aruandes jõuti järeldusele, et tööturu regulatiivset raamistikku tuleb muuta paindlikumaks. Teatavates valdkondades on saavutatud mõningast edu. Mais tööseadustikku tehtud parandused muutsid tööaega käsitlevad sätted pisut paindlikumaks. Erilepingu alusel töötavate töövõtjate maksimaalset lisatööaega tõsteti 48 tunnile nädalas. Kirjalikul nõusolekul võivad töötajad teha ka rohkem ületunde. Nädala keskmise töötundide arvu arvestamise võrdlusperioodi pikendati mõnel juhul kuni kuue kuuni.

Mõned probleemid on siiski veel lahendamata. Tööseadustiku tööaega ja tähtajalist tööd käsitlevad sätted on endiselt liialt piiravad. Põhimõtteliselt on ületunnitöö keelatud, välja arvatud mõnedel erijuhtudel. Töötasu astme määramisel ei arvestata teenistusaastaid. Haridussüsteemi põhjalik reform on hädavajalik, et kõrvaldada tööturu kitsaskohad.

2.3. Ühenduse õigustiku kriteeriumid

Kõnealuses jaos hinnatakse arengut õigustikuga reguleeritud valdkondades, mis 2006. aasta mais esitatud aruande kohaselt nõudsid jõupingutuste süvendamist. Valdkonnad on jagatud kahte kategooriasse:

– esiteks valdkonnad, kus on saavutatud märkimisväärset edu ning kus praeguse olukorra jätkumisel kulgevad Bulgaaria ettevalmistused ajakava kohaselt;

– teiseks valdkonnad, mida on vaja veel edendada ja kus ettevalmistusi peab veel jätkama.

2.3.1. Valdkonnad, kus ettevalmistused kulgevad ajakava kohaselt

Peatükk 2: Isikute vaba liikumine

Seoses **kutsekvalifikatsiooni vastastikuse tunnustamisega** muudeti 2006. aasta juulis

tervishoiuseadust ning jätkatakse haldussuutlikkuse tõstmist nii koolituse edendamise kui ka asjakohaste haldusstruktuuride arendamise kaudu. Arengut on täheldatud ka tervishoiutöötajate (arstid, üldhooldusõed, hambaarstid, farmatseudid ja ämmaemandad), koolituse koordineerimise ja kutsekvalifikatsiooni vastastikuse automaatse tunnustamise valdkondades, mille reguleerimiseks võeti 2006. aasta augustis vastu asjakohased määrused. Bulgaaria peab tagama, et eespool loetletud õigusakte rakendatakse nõuetekohaselt.

Peatükk 3: Teenuste osutamise vabadus

Panganduse valdkonnas võeti 2006. aasta juulis vastu finantskonglomeraatide täiendava järelevalve seadus ja krediidiasutuste seadus. Lisaks võeti 2006. aasta juulis vastu hoiuste tagamise seaduse muudatused. Bulgaaria peab veel üle võtma ELi uued krediidiasutuste ja investeerimisühingute kapitalinõuded.

Investeerimisteenuste ja **väärtpaberiturgude** valdkonnas kiitis nõukogu 2006. aasta juulis heaks ja esitas parlamendile vastuvõtmiseks väärtpaberite avaliku pakkumise seaduse ning seaduse väärtpaberituru siseringitehingute ja turuga manipuleerimise kohta. **Infoühiskonna** valdkonnas on vastu võetud elektroonilise kaubanduse seadus. Bulgaaria on panganduse, investeerimisteenuste, väärtpaberiturgude ja infoühiskonna valdkonnas teinud suuri edusamme.

Peatükk 7: Põllumajandus

Teatavates põllumajandusvaldkondades on Bulgaaria saavutanud mõningast edu. Edenenud on **makseasutuse** loomine, suurenenud **kaubandusalane** teadlikkus ja asjatundlikkus, paranenud **veini- ja alkoholituru ning veiseliha ja piimaturu ühine korraldus**. Samuti on toimunud oluline edasiminek veterinaaria valdkonnas, eriti **elusloomade ja loomsete toodetega kauplemise** ning zoonoosi ja **loomatervishoidu** hõlmavate **ühismeetmete** valdkonnas. ELi loomatervishoiu nõuete järgimise kohta on koostatud üksikasjalik analüüs. Koostatud on ka asjakohased projektid ühenduse toetuse taotlemiseks. Eespool nimetatud valdkondades on Bulgaaria saavutanud suurt edu.

Peatükk 8: Kalandus

Inspekteerimist ja kontrollimist käsitlevad ELi õiguslikud nõuded püügiandmete kogumise ja logiraamatute pidamise kohta on üle võetud ja kehtestatud. **Kalavarude ning laevastike haldamisel** on saavutatud olulist edu kalalaevastiku satelliitseiresüsteemi juurutamisel. Kõiki asjaomaseid laevu hõlmav süsteem peaks ühinemise ajaks juba toimima. Valmistudes osalema kalandusfondi hõlmavates **ELi struktuurimeetmetes** ja **turupoliitikas**, on Bulgaaria võtnud otsustavaid meetmeid, et parandada haldussuutlikkust ja suhteid kalatööstusega. Lisaks on komisjonile esitatud riikliku tegevuskava projekt.

Peatükk 9: Transport

Meretranspordi valdkonnas on saavutatud teatavat edu. Augustis esitati parlamendile ettevõtja Navybulgar ajakohastatud erastamiskava. Kuni erastamiseni, mis tagab inspektsioonide sõltumatuse, on klassifikatsiooniühingud need, kes viivad läbi kõik inspektsioonid (välja arvatud laevade ja sadamarajatiste rahvusvahelise turvalisuse

koodeksi ja rahvusvahelise meresõiduohutuse korralduse koodeksi kohased inspektsioonid) ja väljastavad ohutu mehitatuse tunnistuse. Pärast ühinemist võib selliseid inspekteerimisi läbi viia ainult ELi tunnustatud klassifikatsiooniühingud.

Peatükk 10: Maksustamine

Käibemaksuvaldkonnas on Bulgaaria saavutanud olulist edu. 2006. aasta juulis võeti vastu uus käibemaksuseadus. See sisaldab erisätteid ühendusesisese korra ülevõtmiseks. Infosüsteemide seotavuse tagamisel on tööd kulgenud ajakava kohaselt, kuid Bulgaaria peab jätkama jõupingutusi, et jõuda käibemaksu e-teenuste süsteemi loomisega valmis õigeaegselt.

Peatükk 13: Sotsiaalpoliitika ja tööhõive

Tööseaduse valdkonnas Bulgaaria saavutanud märgatavat edu. Tööseadustikku muudeti 2006. aasta mais lähtuvalt ühenduse õigustikust, pidades eriti silmas direktiive, mis käsitlevad kollektiivseid koondamisi, äriühingute üleminekut, osalist tööaega, tähtajalist tööd, tööandja maksejõuetust, tööaega, kirjalikku teavitamist individuaalsetest töötingimustest ja noorte kaitset tööl. Vastu on võetud õigusaktid töötajate lähetamist, Euroopa äriühingu ja Euroopa ühistu põhikirja täiendamist, teavitamis- ja konsulteerimiskorda ning Euroopa töönõukogu käsitlevate direktiivide ülevõtmiseks. Seega on enamik puudusi kõrvaldatud. Tööinspektsiooni haldussuutlikkust ja sisekontrolli korda on veel vaja edendada, et tagada kõnealuses valdkonnas ühenduse õigustiku tõhus ja erapooletu kohaldamine.

Märkimisväärset edu on saavutatud **Euroopa Sotsiaalfondi** haldamise ettevalmistamisel, eelkõige riigiteenistujate koolituse korraldamisel ja täiendava personali värbamisel.

Peatükk 21: Regionaalpoliitika

Bulgaaria on saavutanud suurt edu **institutsionaalsete struktuuride** loomisel (haldussuutlikkuse tõstmisel), jätkates järjekindlalt värbamiskava rakendamist asjakohastes asutustes. ELi fondide haldamisega tegelevate riigiteenistujate palkade tõstmine on lihtsustanud kvalifitseeritud personali töölevõtmist. Struktuurifondide tõhusa rakendamise tagamiseks on korraldatud piisavalt koolitusi.

Haldus- ja teabesüsteemi katsesüsteemi käivitumine on taganud edu **järelevalve ja hindamise** korraldamisel. Esmase väljaõppega on alustatud ning välja on töötatud ulatuslikud koolitusprogrammid lõppkasutajatele. Mitmes korraldusasutuses on loodud hindamisüksused. Selleks et tagada õigustikku järgides ELi vahendite täielik kasutamine on vaja tugevdada kõikide tasandite haldussuutlikkust. Suuremat tähelepanu tuleb pöörata ka projektide valikumenetlusele ja rakendamisele.

Peatükk 22: Keskkond

Bulgaaria on saavutanud suurt edu **tuumaohutuse ja kiirguskaitse** valdkonnas. Tuumavaldkonda reguleeriva asutuse personal on suurenenud ja sinna kuuluvad nüüd ka meditsiinikiirituse küsimustega tegelevad eksperdid.

Peatükk 23: Tarbijakaitse ja tervishoid

Selles valdkonnas on Bulgaaria saavutanud märkimisväärset edu. Seoses tarbijakrediiti käsitleva seaduse ja tarbijakaitseseaduse muudatuste vastuvõtmisega on Bulgaaria õigusaktide vastavus ühenduse õigustikule nii **turvalisusega seotud** kui ka **mitteseotud** valdkondades oluliselt suurenenud. Vastu on võetud uued teisesed õigusaktid, mis käsitlevad tarbijakaitseorganisatsioonide toetamise korda ja tarbijakaitsekomisjoni põhikirja. Välja on töötatud tarbijale suunatud finantsteenuste kaugturustuse seaduse eelnõu, kuid valitsus peab selle veel heaks kiitma ja parlament vastu võtma.

Nii otsuseid vastuvõtvate asutuste kui ka täitevasutuste personali on täiendatud ning koolitatud. **Turujärelevalvet** on parandanud ka tarbijakaitsekomisjoni ning koordineerimise ja teabevahetuse nõukogu loomine. Nõukogu ülesandeks on ühendada tarbijakaitsekomisjoni ja kolme ülejäänud turujärelevalvega tegeleva olulise asutuse tegevus. Aktiivne osalemine toiduks mittekasutatavate toodete ELi kiirhoiatussüsteemis ja sagedased kontrollid koos halduslikku järeltegevusega on märk tõhusast turujärelevalvest. 12%-l juhtudest kaasnes kontrollimisega halduslik järeltegevus ning kaheksal juhul kõrvaldati toode turult.

Tõhusa tarbijaliikumise loomine jätkus nüüd üheteistkümne Bulgaaria **tarbijaorganisatsiooni** rahalise toetamise ja nende personali igakülgse koolitamisega. Need valitsusvälised organisatsioonid on tarbijakaitsekomisjoniga ühistegevuse memorandumi alla kirjutamisest alates ametlikult kaasatud turujärelevalvesse. Alustatud on kampaaniat avalikkuse teavitamiseks tarbijakaitse eesmärkidest ja korrast.

Peatükk 24: Koostöö justiits- ja siseküsimustes

Märkimisväärselt on parandatud pagulasagentuuri haldussuutlikkust **varjupaigaküsimustes**.

Tsiviil- ja kriminaalasjades tehtava õigusalase koostöö valdkonnas on Bulgaaria ratifitseerinud Rahvusvahelise Kriminaalkohtu privileege ja immuniteete käsitleva kokkuleppe ning Euroopa Nõukogu konventsiooni terrorismi tõkestamise kohta. Kriminaalasjades tehtava rahvusvahelise õigusalase koostöö valdkonnas võeti 2006. aasta juulis vastu seadus vara või tõendite arestimist käsitlevate ELi liikmesriikide otsuste väljaandmise, vastuvõtmise ja täitmise kohta. Eespool nimetatud valdkondades on Bulgaaria saavutanud suurt edu.

2.3.2. Valdkonnad, mida on veel vaja edendada

Peatükk 3: Teenuste osutamise vabadus

Kindlustuse valdkonnas võeti 2006. aasta juunis vastu kindlustusseadustiku muudatused, millega kehtestati garantiifondile edasikindlustamise kohustus.

Siiski liikleb Bulgaarias veel palju kehtetu registreerimismärgiga sõidukeid. Garantiifondi edasikindlustamise nõue ei ole veel täidetud. Olulisemaks ülesandeks on endiselt büroode nõukogu mitmepoolse lepingu ning hüvitusorganite ja garantiifondide vahelise lepingu allkirjastamine, et võimaldada Bulgaaria sõidukitel liigelda kõikjal ELis ilma

liikluskindlustuse poliisi kontrollimiseta piiril ning tagada neljanda liikluskindlustuse direktiivi täielik kohaldamine. Seepärast on võimalik, et Bulgaaria sõidukite liikluskindlustuse poliisi peab piiril kontrollima ka pärast ühinemist, ning asjaomase direktiivi artiklit 6 (liiklusõnnetuste ohvritele hüvitusorganite makstava hüvitise kohta) ei kohaldata või kohaldatakse osaliselt.

Toetudes pärast 2006. aasta maid saavutatud edule, peab Bulgaaria järgnevatel kuudel jätkama ettevalmistusi selles valdkonnas.

Isikuandmete kaitse valdkonnas ei ole Bulgaaria õigusaktid veel õigustikuga ühtlustatud. Isikuandmete kaitse seaduse muudatused on veel ettevalmistamisel ja isikuandmete kaitse komisjoni täiendava personali värbamine ei ole veel lõppenud. Lahendamist vajab eelarvelise sõltumatuse küsimus ning tõhustama peab registreerimis- ja teavitamisskeemi. Edendada tuleb kaebuste esitamise ja lahendamise menetlusi ning järelevalveasutus peab tõhusamalt kasutama juba tema käsutuses olevaid vahendeid ja võimalusi.

Peatükk 4: Kapitali vaba liikumine

Rahapesuvastase võitluse valdkonnas saavutatud edu on seotud **rahapesu**vastaste meetmete seaduses tehtud muudatustega, mis on igati kooskõlas ELi teise rahapesuvastase direktiivi nõuetega ning Bulgaaria seaduste vastavusseviimises rahapesuvastase töökonna muudetud soovitustega rahapesu ja terrorismi rahastamise ennetamise kohta. Bulgaaria peab veel tõestama, et ta on suudab saavutada käegakatsutavaid tulemusi rahapesu juhtumite tuvastamisel ja kurjategijate vastutuselevõtmisel. (*vaata ka jagu 1.2*)

Peatükk 5: Äriühinguõigus

Intellektuaal- ja tööstusomandi õiguste kaitse valdkonnas on Bulgaaria teinud edusamme. 2006. aasta juulis võeti vastu patendiseaduse muudatused ning 2006. aasta augustis kaubamärgi ja geograafiliste tähiste seaduse ja tööstusdisaini seaduse muudatused. Maikuus korraldati koos Ülemaailmse Intellektuaalomandi Organisatsiooni ja Euroopa Komisjoniga Rousses laiaulatuslik konverents teadlikkuse tõstmiseks. 2006. aasta augustus alustati elektroonilises meedias kampaaniat avalikkuse teadlikkuse tõstmiseks. Intellektuaal- ja tööstusomandi õiguste kaitse nõukogu on pidanud kaks koosolekut. Samuti on koosoleku korraldanud intellektuaal- ja tööstusomandiga seotud tööstusühendused. Koolitused hõlmasid asjaomaseid ministeeriume, patendiametit, prokuröre ja tolliametnikke. Intellektuaal- ja tööstusomandi õigustega seotud kuriteod kujutavad endast jätkuvat ohtu ja on Bulgaariale tõeliseks probleemiks. Riik peab tagama, et tarbijad, näiteks kaabellevivõrgu operaatorid, täidavad oma autoritasude maksmise kohustust.

Bulgaaria hiljuti muudetud patendiseaduse teatavad muudatused, millega lühendatakse farmaatsiatoodete ajutise kaitse perioodi, on murettekitavad. Teatavatel juhtudel võib see piirata omandatud õigusi.

Peatükk 7: Põllumajandus

Siseturu veterinaarkontrolli süsteemi korraldamisel peab Bulgaaria veel välja töötama infrastruktuuri (piiripunktid) ja kontrollimise korra kolmandatest riikidest sissetoodud

elusloomade ja loomsete toodete kontrollimiseks, looma tõhusa kontrollisüsteemi siseturul osalemiseks ja reaalajas toimiva mitme kasutajaga elektroonilise andmebaasi asjakohaste elusloomade tuvastamiseks, registreerimiseks ja liikumise kontrollimiseks (jälgitavus). **Loomahaiguste** kontrollimeemetega tuleb tagada, et riigis ei esineks sigade klassikalist katku. **Rahvatervise** valdkonnas peab Bulgaaria veel korraldama nõuetekohase toorpiima jaotamise piimandussektori piimaettevõtete vahel.

Peatükk 9: Transport

Lennutranspordi valdkonnas avastati Euroopa Lennundusohutusameti (EASA) ja Ühinenud Lennuametite (JAA) korraldatud ühisinspekteerimistel märkimisväärseid ja püsivaid puudusi Bulgaaria tsiviillennundusameti suutlikkuses tagada vajalik ohutusjärelevalve, rakendada ühenduse sertifitseerimisnõudeid ning õhusõidukite lennukõlblikkuse ja hooldusnõudeid ning samuti suutlikkuses tagada, et Sõltumatute Riikide Ühendusest pärit suurearvuline lennukipark vastaks eelnimetatud nõuetele.

Selleks, et tagada vastavus ELi lennuohutuse nõuetele, peab Bulgaaria esitama parandusmeetmete kava kõikide puuduste kõrvaldamiseks ning rakendama seda rangelt tähtaegadest kinni pidades, tihedas koostöös Euroopa Lennundusohutusametiga ja ameti kontrolli all. Euroopa Lennundusohutusamet peab seejärel enne Bulgaaria ühinemist korraldama uue inspekteerimise, et kontrollida kava rakendamist.

Peatükk 10: Maksustamine

Otseste maksude ja **vastastikuse abi** valdkonnas ei ole toimunud mingit edasiminekut, sest parlament ei ole asjakohaseid õigusakte veel vastu võtnud. Bulgaaria peab sulgema käibemaksuvabad kauplused saabuvatele reisijatele.

Peatükk 13: Sotsiaalpoliitika ja tööhõive

Rahvatervise valdkonnas on käimas ettevalmistused verd ja verepreparaate ning kudesid ja rakke käsitlevate õigusaktide täiendavaks ühtlustamiseks ühenduse õigustikuga. ELi jälgitavusnõuded ning rasketest kõrvaltoimetest ja tõsistest kõrvalekalletest teatamise nõuded on üle võetud. Asjaomaste täitevametite haldussuutlikkus on pisut paranenud. Asjaomaste asutuste võrgustikku kontrollitakse korrapäraselt ning vajadusel kohaldatakse haldusakte või sanktsioone.

Juurdepääs tervishoiuteenustele, laste heaolu ning vanurite ja puuetega inimeste hooldamine vajavad veel märkimisväärset edendamist, et tagada elamistingimuste paranemine hoolekandeasutustes, vähendada institutsionaliseerimist ning võtta Bulgaaria riikliku tegevuskavaga „Vaimse tervise poliitika rakendamine 2004–2012“ ettenähtud meetmed. Vaatamata **sotsiaalse dialoogi** valdkonnas pärast 2006. aasta maid saavutatud teatavale edule ei ole dialoogi piisavalt arendatud ning haldussuutlikkuse suurendamise küsimus on ikka veel lahendamata. Esindavuse kriteeriumeid tuleb erapooletult kohaldada tööturu kõikide poolte organisatsioonide suhtes. Kolmepoolsetel läbirääkimistel osalemine peab piirduma ainult nende tööturu poolte organisatsioonidega, kellel on ühiskondlik toetus. Bulgaaria peab tõhustama oma tegevust selles valdkonnas.

Sotsiaalse hõlvamise valdkonnas vajavad mitmed probleemid veel lahendamist. Bulgaaria

peab jätkama analüütilist tööd ning vaesust ja sotsiaalset hõlvatust uuriva sotsiaalstatistika arendamist vastavalt ELi sotsiaalset hõlvatust käsitlevatele näitajatele. Jätkata tuleb jõupingutusi, et parandada riskirühmade, eriti mustlaste olukorda ja edendada nende täielikku integreerumist ühiskonda.

Diskrimineerimisvastases võitluses on Bulgaaria saavutanud märgatavat edu. Siiski peab diskrimineerimisvastase kaitse komisjoni haldussuutlikkust veel parandama. Mustlaste lõimumist Bulgaaria ühiskonda käsitleva raamkava tõhusaks rakendamiseks ei ole piisavalt jõupingutusi tehtud.

Peatükk 14: Energeetika

Energia siseturu ja konkurentsivõime valdkonnas ei ole erilist edu saavutatud. Elektri- ja gaasituru täielik avamine edeneb, kuid tööd tuleb jätkata, et viia lõpule elektri- ja gaasiettevõtjate NEK ja Bulgargas ümberkorraldamine. Bulgaaria peab veel enne ühinemist kaotama olemasolevad impordi-/ekspordimonopolid, nagu see on ette nähtud riigi energiaseadusega.

Tuumaenergia ja tuumaohutuse valdkonnas on saavutatud teatavat edu. Bulgaaria ametiasutused on koostanud tõhusa tuumarajatiste sulgemise strateegia, et täita võetud kohustus sulgeda ennetähtaegselt Kozloduy tuumaelektrijaama esimene, teine, kolmas ja neljas reaktor ning lõpetada nende tegevus.

Kavandatud meetmete rakendamiseks tuleb jätkata jõupingutusi. Lõpule tuleb viia strateegia rakendamise operatiiv- ja haldusmeetmed, eriti oluline on, et tuumaküsimustega tegelev asutus kiidaks heaks esimese ja teise reaktori litsentsi muutmise, mis võimaldab ette valmistada nende tegevuse lõpetamist ja reaktorite demonteerimist, ning väljastaks kolmandale ja neljandale. reaktorile nullvõimsuse litsentsi. Need meetmed on vajalikud, et rakendada muudetud strateegia, mis tagab elektrijaama kõigi nelja reaktori lõpliku sulgemise.

Peatükk 15: Tööstuspoliitika

Erastamisel ja ümberkorraldamisel on tehtud edusamme. (*Vt ka majanduslike kriteeriumide jagu*) Terasetööstuse ümberkorraldamisel ei ole saavutatud mingit edu. Bulgaaria esitas taotluse ümberkorraldusperioodi pikendamiseks kuni aastani 2008. Bulgaaria nõustus pikendama 2008. aastani võimalust nõuda tagasi riigiabi juhul, kui esitatud tingimused ei ole täidetud.

Peatükk 19: Elektrooniline side ja infotehnoloogia

Elektroonilise side ja infotehnoloogia valdkonnas vajavad teatavad olulised küsimused veel lahendamist. Ühenduse 2002. aasta õigustiku ülevõtmiseks vajalikud esmased ja teisesed õigusaktid on veel vastu võtmata. Mobiilsideteenuste hulgihindade määramiseks ei ole veel kehtestatud asjakohaseid reguleerivaid meetmeid ning rakendatavad kuluarvestussüsteemid ei ole tõhusad. Kõnealused meetmed peavad tagama ühenduse, kõneeristuse, kõnede vastuvõtmise ja kõneteenuste täpse ja õiglase hinna. Lisaks peab tõstma riigi reguleeriva asutuse suutlikkust ja tagama selle täieliku sõltumatuse reguleerimisülesannete täitmisel. Bulgaaria ettevalmistused on endiselt ebapiisavad ega

võimalda saavutada ühinemise ajaks vastavust ELi reguleeriva raamistikule.

Peatükk 21: Regionaalpoliitika ja struktuurivahendite koordineerimine

Vahendite kavandamine kulgeb ajakava kohaselt. Siiski on vaja luua piisav varu hästi ettevalmistatud projektidest. On oht, et ühinemise ajaks ei ole Bulgaarial ette valmistatud piisavalt projekte ning seepärast ei suuda ta struktuurifondide rahaeraldisi täies ulatuses kasutada.

Finantshalduse ja kontrollisüsteemi tõhus toimimine vajab veel tõestamist, eriti sisekontrolli osakondade puhul, mille tegevus on piiratud ja ebapiisaval tasemel. Edu on saavutatud personali töölevõtmisel ja koolitamisel, kuid mahukas värbamis- ja koolituskava on veel täitmata. Menetluskäsiraamatud on alles kavandamisjärgus. Käsiraamatute koostamine tuleb kiiresti lõpule viia ning korraldada asjakohane koolitus. Menetluskorda tuleb katsetada ning kasutuskord sisse seada. Kõikides haldusasutustes on loodud eelkontrolli osakonnad, kuid hankemenetluste korrektsus jätab veel soovida.

Peatükk 22: Keskkond

Horisontaalõigusaktidega ei ole võetud erilisi meetmeid avalikkuse teadlikkuse tõstmiseks saastuse kompleksse vältimise ja kontrolli ning projekti Natura 2000 kohta. Rahalised vahendid keskkonnamõju hindamise üldkasutatava registri koostamiseks on paigutatud reservi. Registrit ei ole veel koostatud.

Jäätmehoolduse valdkonnas ei ole saavutatud erilist edu personali värbamisel piirkondlikul tasandil. Ühtse jäätmekõrvaldusrajatiste võrgu arendamisele ei ole pööratud piisavalt tähelepanu.

Veekvaliteedi valdkonnas tuleb veeseaduse täielikuks vastavusseviimiseks ühenduse veepoliitikaalase tegevusraamistikuga vastu võtta asjakohased muudatused.

Siiski esineb veel teatavaid probleeme.

Tööjõu, laboratooriumide ja varustusega seotud haldussuutlikkust peab veelgi suurendama, eriti piirkondlikul tasandil.

Saastuse kompleksse vältimise ja kontrolli ning riskijuhtimise valdkonnas on tehtud edusamme. 2007. aasta oktoobri lõpuks on kavas välja anda 230 kompleksluba, nendest on praegu väljastatud 108. Ülejäänud lubade väljastamiseks on menetlused algatatud. Selleks et lõpetada menetlus tähtajaks, peab jätkama kõnealuste lubade väljastamist ja lubade korra rakendamist.

Õhukvaliteedi valdkonnas on ülevõtmine takerdunud. Õhu kvaliteeti käsitlevate direktiivide (välisõhk, riigi saastekvoot, vedelkütuste väävlisisaldus) täielikuks ülevõtmiseks on vaja veelgi suuremaid jõupingutusi.

Asjakohaste meetmete rakendamise ajakavast kinnipidamine nendes valdkondades nõuab samuti palju tööd.

Peatükk 24: Koostöö justiits- ja siseküsimustes

Schengeni õigustiku kohaldamise ettevalmistamine ning **ELi tulevase välispiiri haldamine** on kulgenud edukalt. Pärast ühtse piirihaldamise tegevuskava rakendamist on piiritsoonis alates 2006. aasta maist loodud ühised uurimisrühmad, ning alates 2006. aasta juunist tolliametnike ja piiripolitsei ühised liikuvad meeskonnad. Kõnealuseid toimivaid meeskondi on praegu 13. Bulgaaria võttis 2006. aasta juunis vastu tegevuskava, et valmistada ette liitumist Schengeni infosüsteemiga (SIS II) pärast ühinemist. Ettevalmistused Schengeni infosüsteemiga liitumiseks pärast ühinemist on üldiselt kulgenud ajakava kohaselt, kuid Bulgaaria peab tõestama ka praktikas, et ettevalmistustöö on täielikult seotud süsteemiga SIS II mitte süsteemiga SIS I+. Jätkub täiendava personali värbamine. 2006. aastaks kavandatud 200st täiendavast piiripolitsei töötajast on tööle võetud 137. Katsekava raames võeti 2006. aasta juulis Bulgaaria-Türgi piiril Lesovo piiripunktis kasutusele „ühe kassa“ süsteem, mida nüüd tuleb laiendada kogu Bulgaaria piiri ulatuses, et vähendada korruptsiooniohtu piiril. 2006. aasta augustis kirjutasid Bulgaaria piiripolitsei ning Euroopa Liidu liikmesriikide välispiiril tehtava operatiivkoostöö juhtimise Euroopa agentuur alla koostöölepingule. Augustis kirjutati Rumeeniaga alla ka lepingule, mis käsitleb riigipiiri režiimi ning piiriküsimustes tehtavat koostööd ja vastastikust abi. Ajavahemikul 2006. aasta maist septembrini on Bulgaaria riigipiiril kinni peetud 220 isikut ning piiripunktis on keeldutud riiki lubamast 499 isikut.

Bulgaaria piir on endiselt väga haavatav inimkaubanduse ja kaupade salaveo suhtes ning kõrgetasemelise kontrolli tagamiseks tuleb jätkata investeerimist ajakohase varustuse soetamiseks ja koolitatud personali värbamiseks.

Uimastitevastase võitluse valdkonnas ei ole Euroopa Narkootikumide ja Narkomaania Seirekeskuse raames tegutseva riikliku teabekeskuse haldussuutlikkus paranenud. Bulgaaria on jätkuvalt uimastite salakaubanduse oluline transiidiriik. Uimastitevastase võitluse meetmete rakendamine on endiselt probleem. Alates 2006. aasta maist on Bulgaaria piiril konfiskeeritud ligikaudu 180 kg heroiini, 30 kg hašišit, üle 200 kg amfetamiini ning väheses koguses marihuaanat, ekstasi tablette ja kokaiini.

Andmekaitse kohta vt peatükki 3.

Peatükk 28: Finantskontroll

ELi finantshuvide kaitse valdkonnas on olukord mõneti paranenud pettustevastase võitluse osas. Pettustevastase võitluse tegevuskava on täiustatud ja ettenähtud meetmeid konkreetsemaks muudetud. Selleks et suurendada asjaomaste riigiasutuste koordineerimisvõimet ning teha pettustevastases võitluses ja ELi finantshuvide kaitsel koostööd Euroopa Pettusevastase Ametiga, loodi juulis pettusevastase koordinatsioonitalituse raames uus keskosakond. Keskosakonna nõuetekohane toimimine ja asjaomaste riigiasutuste igakülgne koostöö loodud struktuuris, peavad tagama ELi finantshuvide tõhusa kaitse.

3. Ühenduse õigustiku tõlkimine bulgaaria keelde

Bulgaaria peab veel tõlkima ligikaudu 1,4% õigustikust (umbes 1 360 lehekülge) ja

toimetama 16% (umbes 15 000 lehekülge). Võttes arvesse kirjastamise muid etappe (korrektuur, kontrollimine, ülevaatamine institutsioonide õigustoimetajate poolt) tähendab see, et 51% lehekülgede koguarvust (umbes 48 000 lehekülge) ei ole veel valmis avaldamiseks Euroopa Liidu Teataja eriväljaandes, mis avaldatakse ühinemise kuupäeval.

Selleks et tagada teiseste õigusaktide õiguskindlus on äärmiselt oluline, et õigustik oleks täielikult tõlgitud ja toimetatud enne ühinemist. Bulgaarial soovitatakse kiirendada oma tegevust nende eesmärkide täitmiseks.

LISA - RUMEENIA

1. 2006. aasta mais esitatud aruande järelduses ära märgitud valdkonnad, kus on vaja võtta täiendavaid meetmeid

1.1. Poliitilised kriteeriumid

Kohtusüsteem

Kohtusüsteemi reformimisel on tehtud teatavaid edusamme. Jätkus riigi kohtusüsteemi käsitleva strateegia ja tegevuskava rakendamine. 2006. aasta mais võeti vastu lepitusseadus, millega nähakse ette alternatiivne vaidluste lahendamise süsteem. Seaduse rakendamise järelevalveks moodustatakse lepitusnõukogu. Justiitsministeerium, kohtunike ülemkogu, tegutsevad kohtunikud ja prokurörid, juristid ja väliseksperdid on alustanud tsiviil- ja kriminaalseadustiku ning asjaomaste menetlusseadustike põhjalikku läbivaatamist. See on kavas lõpetada 2007. aasta kolmandaks kvartaliks. Ülemkohtu tsiviilkolleegiumis menetluses olevate kohtuasjade arv langes 2006. aastal 6 126-lt veebruaris 5 160-le septembris.

2006. aasta juunis pärast ühe terrorismiga seotud kohtuprotsessi kostja kadumist ja riigist põgenemist, astusid tagasi Rumeenia peaprokurör, Rumeenia luureteenistuse juht, välisluureteenistuse juht ning luure ja sisekaitse peadirektoraadi juht. Kohtuinspektorid on käivitanud eeluurimise kohtuasjaga seotud prokuröride ja kohtunike tegevuse kohta.

Kohtunike ülemkogu alustas kohtute menetletud eri liiki kohtuasjade reastamist nende keerukuse järgi ning mõõdab neile keskmiselt kulunud aega, et aidata kohtutel kohtusüsteemi personali tõhusamalt hallata. 17 kohut on ühinenud katseprojektiga, mille raames lubatakse kohtunike töökoormuse vähendamise eesmärgil täita kohtuametnikel täiendavaid halduskohustusi, mida seni on täitnud kohtunikud. Juunis esitas kohtunike ülemkogu kohtunike distsiplinaarkaristusi käsitlevate õigusaktide muudatusettepanekud. Nendega loodetakse takistada, et uurimise all olevad kohtunikud lähevad karistusest pääsemiseks ennetähtaegselt vanaduspensionile, ning vältida, et nad jätkavad kohtuotsuste tegemist pärast seda, kui kohtunike ülemkogu on võtnud vastu esialgse otsuse nende ametist kõrvaldamiseks.

Kohtunike ülemkogu tegevuskava rakendatakse ajakava kohaselt ning on võetud järgmised meetmed: esiteks on vastu võetud siseeeskirjad, millega keelatakse ülemkogu liikmeil hääletada küsimustes, mis mõjutavad nende kohut või prokuratuuri; teiseks on astutud samme seaduste järjepidevama tõlgendamise ja kohaldamise tagamiseks; kolmandaks on esitatud objektiivsemad kriteeriumid kohtunike ja prokuröride edutamiseks; neljandaks on kehtestatud uued objektiivsed kriteeriumid järelevalveosakonna töötajate värbamiseks ning neid on kohaldatud kolme uue kohtuinspektori valimisel.

2006. aasta mais kinnitas parlament lepingu 25 kohtuhoone renoveerimiseks. Augustis avati taas Bukaresti kohtuhoone ning nüüd asuvad seal Bukaresti apellatsioonikohus ja piirkondlik kohus. Jätkub moodsa infotehnoloogia ja sideseadmete kasutuselevõtt kohtusüsteemis ja 2006. aasta juuliks olid kõik kohtud omavahel ühendatud turvalise

arvutivõrgu abil. Toimub kõnealuse võrgu laiendamine kõikidesse prokuratuuridesse. Kohtuasjade dokumenteerimise ja haldamise süsteemi tarkvara töötab Rumeenia 237 kohtust 152s ning 235 prokuratuurist 40s. 82% kohtutest ja 90% prokuratuuridest evib kohtvõrke. 2006. aasta juulist on kõik kohtud ja prokuratuurid saanud sidusjuurdepääsu õigusaktidele ning pretsedendiõigusele.

Siiski esineb veel teatavaid probleeme.

Õigusaktide järjepidev tõlgendamine kõikides kohtuastmetes ei ole üleriigiliselt veel tagatud. Neljateistkümnest kohtunike ülemkogu valitud liikmest viiel on järelevalveküsimustes ikka veel võimalik huvide konflikt, kuna nad on juhtival ametikohal kohtutes või prokuratuuris. Paljudel juhtudel ei ole järelevalve objektiivsus piisavalt tagatud. Selleks et vähendada täitmata ametikohtade arvu ning suurendada inspektorite piirkondlikku esindatust tuleb uut menetlust kohaldades värvata uued inspektorid. Kohtunike ülemkogu ei ole veel suutnud lahendada probleemi, et kohtunike ülemkogu üksikliikmete ebaeetiline käitumine mõjutab negatiivselt selle kollektiivse asutuse mainet. Õigusabi raamistiku loomiseks vajalikke uusi õigusakte ei ole veel vastu võetud. Uut peaprokuröri ei ole veel ametisse määratud. Ei ole astutud mingeid samme justiitsministeeriumi juhtimisega seotud tõsiste puuduste kõrvaldamiseks, nagu töökoormuse väga ebaühtlane jaotus, pideva asjaomase väljaõppe puudumine ning võimetus koguda statistilisi andmeid. Sellega tuleb tegeleda esmajärjekorras.

Kokkuvõtvalt võib öelda, et kohtusüsteemi uuendamisel ja eriti selle haldussuutlikkuse tugevdamisel tehakse jätkuvalt edusamme. Selleks et luua õiguskindlus, on vaja täiendavaid jõupingutusi seaduste järjepidevama tõlgendamise ja kohaldamise tagamiseks. Kuigi kohtunike ülemkogu on hakanud äsja vastuvõetud tegevuskavast lähtudes tegelema mõningate kohtusüsteemi põhiprobleemidega, teevad jätkuvalt muret mõnede ülemkogu liikmete võimalikud huvi- ja eetikakonfliktid. Tuleb võtta meetmeid puuduste kõrvaldamiseks justiitsministeeriumi juhtimises.

Korruptsioonivastased meetmed

Rumeenia on teinud korruptsioonivastases võitluses jätkuvalt edusamme. Jätkus riigi korruptsioonivastase võitluse tegevuskava rakendamine. 2006. aasta juunis võeti vastu kriminaalseadustiku muudatused, millega kehtestati juriidiliste isikute kriminaalvastutusele võtmise võimalus. Juulis võeti vastu uus õigusakt, millega karmistati poliitiliste parteide rahastamise eeskirju.

Kõrgemal tasemel esinevate korruptsioonijuhtumitega seotud erapooletute uurimiste arv on suurenenud ja uurimiste kvaliteet on paranenud. Riiklik korruptsioonivastase võitluse direktoraat käivitas uurimise seoses kolme uue kõrgel tasemel esinenud korruptsioonijuhtumiga, millesse olid kaasatud endine parlamendiliige, kohaliku omavalitsuse juhtiv ametnik ning kõrgem riigiteenistuja. Kõnealune direktoraat esitas seoses kõrgemal tasemel esinevate korruptsioonijuhtumitega süüdistuse seitsmele isikule, kellest neli olid valitseva koalitsiooni poliitikud, kaks opositsioonist ning üks tuntud ärimees. Direktoraat on esitanud süüdistuse ka kuuele kohtunikule ning uurib veel kahe kohtuniku tegevust. 2006. aasta maist on direktoraat esitanud süüdistuse kokku 199 kahtlusalusele ning kohtud on langetanud direktoraadi algatatud kohtuasjades esialgse

kohtuotsuse 87 kostja ning lõpliku kohtuotsuse 82 kostja suhtes. Jätkuvalt on paranenud riikliku korruptsioonivastase võitluse direktoraadi uurimiste kvaliteet, millest annab tunnistust eelmise haldusmeeskonna ajal suletud toimikute taasavamine ja uute uurimiste algatamine seoses pikaajaliste riigihankeskandaalidega. Korruptsioonivastane raamistik on muutunud tulemuslikumaks niivõrd, kuivõrd direktoraat on avaliku sektori kontrolliametitelt saadud teabe alusel algatanud üha enam uurimisi. Mais eraldati riiklikule korruptsioonivastase võitluse direktoraadile 56 täiendavat ametikohta.

Haldus- ja siseministeeriumi korruptsioonivastase võitluse peadirektoraadis töötab praegu riiklikul ja kohalikul tasandil 298 ametnikku.
Alates maikuust on peadirektoraat viinud läbi eeluurimised 615 isiku suhtes ning edastanud kõik toimikud pädevale prokuratuurile, mille tulemusena on esitatud 157 süüdistust. Peadirektoraat korraldas ka lojaalsuskontrolle, mille käigus paljastati korruptsioon ministeeriumi sees. Riiklik tolliamet kontrollis mais ja juunis omatöötajaid 42 juhul, sealhulgas avaliku kaebuse alusel, ning määras 41 töötajale distsiplinaarkaristused ja saatis ühe toimiku riiklikule korruptsioonivastase võitluse direktoraadile täiendavaks kriminaaluurimiseks. Septembris arreteeriti korruptsioonivastase võitluse peadirektoraadi ja riikliku korruptsioonivastase võitluse direktoraadi ühismeetmete käigus teiste hulgas 30 tolliametnikku, samuti mitmeid teisi ametnikke, mis annab tunnistust kahe korruptsioonivastase võitlusega seotud asutuse heast koostööst.

On käivitatud kaks riiklikku kampaaniat üldsuse ja riigiteenistujate, eriti kohtunike teadlikkuse tõstmiseks korruptsiooni negatiivsetest tagajärgedest.

Siiski esineb veel teatavaid probleeme.

Kõik poliitikas osalejad peavad väljendama selget poliitilist tahet korruptsioonivastases võitluses saavutatud edu jätkusuutlikkuse ja pöördumatuse tagamiseks. Parlamendis on seaduse (mille Rumeenia kohustus vastu võtma riikliku korruptsioonivastase tegevuskava raames) eelnõu lugemise ajal üritatud vähendada loodava rahvusliku ühtsuse agentuuri tõhusust.

Parlamendis üritati ka muuta Rumeenia peaprokuröri ja riikliku korruptsioonivastase võitluse direktoraadi juhi määramise korda, mis tekitaks korruptsioonivastases raamistikus täiendavat õiguslikku ja institutsionaalset ebakindlust. Justiitsministeeriumi ja riikliku korruptsioonivastase võitluse direktoraadi juhitavaid reforme peavad toetama kõik teised täitevasutused, seadusandjad ja kohtusüsteem. Kahe spetsialiseeritud prokuratuuri koostööd tuleb veelgi tihendada kõrgemal tasemel esineva korruptsiooni ja organiseeritud kuritegevuse juhtumite puhul. Ikka ei ole veel tagatud kõikide kohtunike piisav erialane ettevalmistus keerukate finants- ja majanduskuritegudega seotud kohtuasjade kuulamiseks ja nendes otsuste tegemiseks. Riikliku korruptsioonivastase võitluse direktoraadi 2005. aasta septembris algatatud uurimiste raames ei ole seni kedagi kõrgemal tasemel esineva korruptsiooni juhtumites süüdi mõistetud. Korruptsioon on jätkuvalt üldine probleem. Eriti ohustatud on tervishoiu- ja haridussektor ning kohalikud omavalitsused.

Võitluses korruptsiooniga on vaja täiendavaid edusamme, eriti kriminaalmenetluste algatamisel ja süüdistuste esitamisel. Hiljutise edu kestvuse ja pöördumatuse tagamiseks on vaja kõrgemal tasemel esinevate korruptsiooni juhtumite suhtes esitada täiendavaid süüdistusi, algatada kohtuprotsesse, langetada süüdlaste suhtes süüdimõistvaid otsuseid ja

määrata hoiatavaid karistusi. Kõik poliitikas osalejad peavad näitama oma pühendumust tõsisele ja tulemuslikule korruptsioonivastasele võitlusele ja tagama, et keegi ei oleks seadusest kõrgemal. Pärast seda, kui on loodud tõhus ühtsuse agentuur ning tihendatud korruptsiooni ja organiseeritud kuritegevusega seotud juhtumeid uurivate prokuröride koostööd, tuleb tagada õigusliku ja institutsionaalse korruptsioonivastase raamistiku stabiilsus.

1.2. Ühenduse õigustiku kriteeriumid

Makseasutuste akrediteerimine

Viimasel ajal on saavutatud edu makseasutuste loomisel. 15. juulil allkirjastati leping tarkvararakendusi väljatöötava infotehnoloogiaettevõtjaga ning töid alustati juuli lõpus. Koostatud on tööde üksikasjalik kava ja paigaldatud on täiendavat IT-riistvara. Täiendav personal on värvatud ning alustatud on väljaõpet.

Siiski esineb veel teatavaid probleeme.

Lahendamist vajavad veel mitmed makseasutustega seotud küsimused, näiteks nõuetekohase IT-süsteemi käivitamine vastavalt ajakavale, personali, seadmete ja tööruumidega seotud küsimused ning paljude haldus- ja kontrollimenetluste puudulikkus.

Kokkuvõttes on reaalne oht, et ühinemise hetkel ei toimi makseasutused veel nõuetekohaselt.

Ühtne haldus- ja kontrollisüsteem

Viimasel ajal on saavutatud edu ühtse haldus- ja kontrollisüsteemi loomisel. 15. juulil allkirjastati leping ühtse haldus- ja kontrollisüsteemi tarkvararakendusi väljatöötava infotehnoloogiaettevõtjaga ning töid alustati juuli lõpus. Koostatud on tööde üksikasjalik kava ning välja on töötatud põllumajandustootjate registri moodul. Põllumajandustootjate register sisaldab teavet enamiku põllumajandustootjate kohta. Edukalt toimub ühenduse loomine põllumajandustootjate registri ja maatükkide identifitseerimissüsteemi / geograafilise informatsiooni süsteemi (LPIS/GIS) vahel. Viimati nimetatud süsteemide loomiseks on eraldatud täiendavaid vahendeid, mis on võimaldanud kõnealust tegevust kiirendada.

Siiski esineb veel teatavaid probleeme.

Lahendamist vajab teatav hulk küsimusi, mis on seotud ühtse haldus- ja kontrollisüsteemi nõuetekohase IT-süsteemi käivitamisega vastavalt ajakavale, maatükkide identifitseerimissüsteemi / geograafilise informatsiooni süsteemi (LPIS/GIS) käivitamise tiheda ajakavaga ning süsteemide kvaliteediga. Kohapeal läbiviidavate kontrollimiste jaoks on vaja tööle võtta ja koolitada veel töötajaid, osta seadmeid ning viia lõpule menetluste käsiraamatute koostamine.

On reaalne oht, et ühinemise hetkel ei toimi ühtne haldus- ja kontrollisüsteem veel nõuetekohaselt. Süsteemi käivitamisele eelneva perioodi jooksul on vaja pingutada, et tagada ühtse haldus- ja kontrollisüsteemi toimimine.

Transmissiivne spongioosne entsefalopaatia ja loomsed kõrvalsaadused

Rumeenia on teinud olulisi edusamme surnud loomade ja loomsete kõrvalsaaduste kogumisel ja töötlemisel (TSE). Pakkumismenetluse tulemusena on sõlmitud Ungari-Rumeenia konsortsiumiga lepingud loomsete kõrvalsaaduste kogumiseks, hävitamiseks ja töötlemiseks. Jäätmetehaste süsteemi 2007. aasta jaanuarist kehtima hakkav struktuur on kindlaks määratud. Ajakohastatakse kolm olemasolevat jäätmetehast, mis asuvad Popestis, Coldeas ja Dejs, et need suudaks töödelda loomseid kõrvalsaadusi kooskõlas ELi normidega. Veterinaarametid ja konsortsium on kokku leppinud kõikide tehaste üksikasjaliku ümberkorraldamise ja moderniseerimise kava. 1. ja 2. riskikategooria loomseid jäätmeid (kõrge riskiteguriga materjale) töödeldakse ainult Coldeas ning Popesti ja Dej tehased töötlevad 3. riskikategooria loomseid jäätmeid (madala riskiteguriga materjale). Coldea tehasest väljuvad jäätmed suunatakse kahte põletusseadmesse. Konsortsiumi programm näeb ette 21 vahendava kogumiskäitise ja transpordisüsteemi loomist. Konsortsium kohustub põletama ka enamiku liha ja kondijahu varudest.

Lisaks kavatseb konsortsium ehitada neli uut jäätmetehast olemasolevate asendamiseks. 2006. aasta juunis moodustati Rumeenias ELi nõuetele vastava jäätmetehaste süsteemi loomise kooskõlastuskomisjon. Iga maakonna omavalitsus on määranud jäätmetehaste süsteemi väljatöötamise järelevalvaja.

Siiski esineb veel teatavaid probleeme.

2006. aasta novembri lõppu kavandatud tähtajad jäätmetehaste moderniseerimiseks ja ehitamiseks on lähedal ja nendest kinnipidamiseks tuleb pingutada, sest vaja on veel Rumeenia veterinaarasutuste heakskiitu ning teavitada komisjoni. Sama kehtib ka vahendavate kogumiskäitiste ehitamise ja/või täiustamise ning transpordivahendite hankimise ajakava kohta.

Maksuhalduse sidumine IT-süsteemidega

Rumeenia on saavutanud märkimisväärset edu käibemaksuteabe vahetamise süsteemi (VIES), käibemaksukorra kohaldamise e-teenustele (VoES) ja aktsiisimaksu liikumise kontrollisüsteemi (EMCS) ettevalmistamisel. Rumeenia Rahandusministeerium on võtnud koos projektimeeskonnaga vastutuse süsteemi rakendamise eest. Rumeenia läbis edukalt käibemaksuteabe vahetamise süsteemi ja aktsiisimaksu liikumise kontrollisüsteemi vastavuskatsed, täites seega oma kohustused kõnealuses valdkonnas. Kui Rumeenia suudab säilitada praeguse arengukiiruse, on ka e-teenuste käibemaksuga maksustamise süsteem ühinemise ajaks täielikult töökorras.

2. 2006. aasta mai aruande kohaselt arendamist vajavad muud valdkonnad

Käesolevas jaos hinnatakse Rumeenia edusamme poliitilistest ja majanduslikest kriteeriumidest lähtuvalt ühenduse õigustiku nendes valdkondades, mis mais esitatud aruande kohaselt vajasid veel edendamist.

2.1. Poliitilised kriteeriumid

Avaliku halduse reform

Avaliku halduse reformimisel on tehtud edusamme. Juulis võttis parlament vastu kaks olulist seadust. Esiteks kohaliku eelarve seaduse ja teiseks avaliku teenistuse seaduse, millega muudeti avaliku teenistuse põhikirja. Esimene täiendab detsentraliseerimise õiguslikku raamistikku. Jätkub töö, et tagada pädevuse ülekandmine keskvalitsuselt kõige sobivamale madalamale tasandile. Koostatud on vastutuse ja ressursihalduse, kaasa arvatud rahanduse, detsentraliseerimise ajakavad ja menetlused. Detsentraliseerimine on praegu algusjärgus.

Avaliku teenistuse seaduse muutmise eesmärk on halduslik detsentraliseerimine. Samuti täiustatakse sellega värbamismenetlust ning määratletakse avalike teenistujate õigused ja kohustused. Lisaks on seaduse eesmärk määratleda teenistuskäigu struktuuris ja kõrgema tasandi riigiametnike värbamismenetlus ning depolitiseerida avalik teenistus.

Mõningat edu on saavutatud poliitika kujundamisel. On määratletud valitsuse peasekretariaadi roll. Valitsus on koostanud mõju hindamise metoodika käsiraamatu, samuti ministeeriumide ja valitsuse peasekretariaadi tasandil toimuva ulatusliku strateegilise kavandamise metoodika. Viimane sisaldab meetmeid, millega tagatakse ametiasutustele selge ja ammendav raamistik poliitika väljatöötamiseks ja kooskõlastamiseks kodanikuühiskonna aktiivsel osalusel.

Siiski esineb veel teatavaid probleeme.

Uue avalike teenistujate palgaastmestiku seaduse (millega täiendatakse avaliku teenistuse põhikirja) eelnõu koostamine lükkub tõenäoliselt taas edasi. Valitsus toetub seaduste vastuvõtmisel jätkuvalt erakorralistele määrustele (2006. aasta veebruarist juulini kiideti heaks 105 erakorralist määrust). Sellega minnakse mööda parlamendi seadusandlikust ja järelevalverollist ning kõnealust tegevust tuleks piirata vaid erandjuhtumitega.

Inimkaubandus

2006. aasta augustis võeti vastu inimkaubandusevastane tegevuskava aastateks 2006–2010. Edu on saavutatud vakantsete ametikohtade täitmisel inimkaubanduse ennetamise ja ohvritele antava abi järelevalvega tegelevas riiklikus agentuuris. Kavas on luua kaheksa piirkondlikku bürood ja kasutusele võtta IT-süsteem naasnud ohvrite registreerimiseks, et oleks võimalik neid aidata. Osaliselt riigi rahastatav kava peab pakkuma ohvritele vajalikku meditsiinilist, psühholoogilist ja õiguslikku abi. Seni on 2006. aastal riiklike või valitsusväliste organisatsioonide juhitavate keskuste kaudu või kodudes abi antud 130 ohvrile. 2006. aasta mais tuvastati 45 inimkaubanduse juhtumit, milles osales 91 inimkauplejat, kellest 15 arreteeriti.

Siiski esineb veel teatavaid probleeme.

Täiendavaid jõupingutusi on vaja teha, et parandada ohvrite taasintegreerimist ühiskonda. Agentuuri 34 ametikohast on 16 siiani täitmata. Agentuurile pandud kohustustele vastavat mahukamat eelarvet ei ole seni vastu võetud. IT-süsteem naasnud ohvrite registreerimiseks ei tööta veel ning vähe on ette võetud, et aidata kaasa ohvrite taasintegreerimisele ühiskonda.

Vahialuste väärkohtlemine ja vanglatingimused

Üldiselt on kinnipidamistingimused paranenud. Rumeenia politsei on renoveerinud kuus kinnipidamisasutust ning sulgenud ühe. Mais ja juunis kontrollis politsei üheksa maakonna ja viie Bukaresti politseijaoskonna kohtueelse kinnipidamise tingimusi. Inimõiguste ega menetlusnormide rikkumisi, nagu näiteks eeluurimisvangide ja süüdimõistetute kooshoidmist, ei tuvastatud. Kriminaaljälituse keskdirektoraati laekus kolm kaebust politseinikepoolse väärkohtlemise kohta. Järgnenud uurimiste käigus tunnistati need alusetuteks. 2006. aasta juunis võeti vastu kriminaalkaristuste täitmisele pööramise seadus, millega sätestatakse erinevad kinnipidamisrežiimid vanglates (range režiim, suletud, poolavatud ja avatud). Seadusega nähakse ette parandada vanglatingimusi ning tugevdada kohtunike järelevalvet karistuste kandmise üle.

Siiski esineb veel teatavaid probleeme.

Jätkuvalt esitatakse teateid vahialuste halvast kohtlemisest õiguskaitseasutuste ja vanglate personali poolt, sealhulgas ülemäärase jõu kasutamise kohta. Selliste kaebuste kohtulik uurimine toimub harva ning pärast maikuud ei ole selles valdkonnas mingeid sanktsioone kohaldatud. Jõupingutused eeluurimisvangide üleviimiseks politseijaoskondade keldritest sobivamatesse ruumidesse peavad jätkuma.

Lastekaitse

Lastekaitse valdkonnas on toimunud edasiminek. Ametiasutused on jätkanud 2005. aastal vastu võetud laste õigusi ja lapsendamist käsitlevate seaduste rakendamist. Sellega on Rumeenia õigusaktid sarnaselt teiste liikmesriikide õigusaktidega kooskõlas ÜRO lapse õiguste konventsiooniga. Hoolekandeasutustes elavate laste arv kahanes jätkuvalt. Elutingimused olemasolevates hoolekandeasutustes on oluliselt paranenud ning on praegu üldiselt heal tasemel. Paljud lapsed on naasnud oma perekonda või elavad erikoolituse saanud hooldusperedes. Hoolikalt tuleb rakendada tegevuskava, mis on suunatud emade toetamiseks ja vastsündinute hülgamise ennetamiseks. Rumeenia ametiasutused on moodustanud töörühma, mille ülesanne on jälgida puudega laste elutingimusi lastekodudes, haiglates ja internaatkoolides eesmärgiga tingimusi parandada.

Puudega isikute tervishoid ja vaimse tervise kaitse

Erilist edasiminekut ei ole toimunud. 2006. aasta mais võeti vastu vaimse tervise reformi kava aastateks 2006–2009. Vaimse tervise reformi kooskõlastamiseks loodi 2006. aasta augustis riiklik vaimse tervise keskus. Jätkus sotsiaaltöötajate värbamine, et tagada inimõiguste järgimine psühhiaatriaasutustes, ning värbamine tuleb kiiresti lõpule viia. Puudega isikute tervishoiusüsteemi desinstitutsionaliseerimine on jätkunud. Puudega inimeste riiklik ametiasutus eraldas hiljuti valitsusvälistele organisatsioonidele rahalisi vahendeid teenuste pakkumiseks puudega isikutele. Ettevalmistusi tehakse 18 sotsiaalteenuse pakkumiseks, näiteks väljaõppe korraldamiseks ja ametialase kaasatuse edendamiseks, ajutise majutamise keskuste ja turvakodude loomiseks.

Siiski esineb veel teatavaid probleeme.

Kvaliteetsete teenuste pakkumine puudega inimestele – kohalike alternatiivsete teenuste loomine ning tööhõive ja hariduse kättesaadavuse suurendamine – peab saama prioriteediks. Kuigi vaimse tervise valdkonnas on astutud mõningaid samme kõige pakilisemate probleemide lahendamiseks, on vaja teha täiendavat tööd, et leevendada mõnede psühhiaatriaasutuste ülemäärast koormust ning tagada piisav personal ja ravi. Vaimse tervise reformi edukas elluviimine eeldab terviklikku lähenemist ja pidevat järelevalvet.

Vara tagastamine

Vara tagastamisel on tehtud edusamme. Õigusakte on muudetud, et ühtlustada hüvitiste arvutamise ja väljamaksmise korda. Paraku on nõuete käsitlemine ikka veel aeglane.

Vähemuste kaitse ja integratsioon

Vähemuste kaitse valdkonnas saab rääkida vaid piiratud edusammudest. Rahvusvähemuste olukorda ning võrdsuse, mittediskrimineerimise ja kultuurilise mitmekesisuse põhimõtete kehtestamist käsitleva seaduse eelnõu on siiani parlamendis arutlusel. Seda seadusandlikku protsessi tuleb pingsalt jälgida. 2006. aasta augustis heaks kiidetud uus riiklik tööhõivekava näeb ette sihtmeetmete kohaldamist vähemusrahvuste, sealhulgas mustlaste suhtes. Seadust, mis käsitleb igasuguse diskrimineerimise ennetamist ja diskrimineerimise eest karistamist, on muudetud vastavalt ELi standarditele, et tagada diskrimineerimisvastase võitluse riikliku nõukogu sõltumatus. Mustlasküsimusega tegeleva riikliku agentuuri haldussuutlikkus on paranenud koos piirkondlike büroode arenguga. Agentuur on hakanud rakendama kohalikke arenguprojekte, mis võiksid anda märkimisväärse ja pikaajalise panuse mustlaste olukorra parandamisse. Siiski esineb veel teatavaid probleeme.

Rakendamine kulgeb aeglaselt. Mustlasvähemuse sotsiaalne kaasamine on endiselt struktuurne probleem. Üldised elutingimused on ikka veel ebarahuldavad. Tööhõivemeetmeid tuleb edasi arendada ja rakendada. Mustlasstrateegiale ja -poliitikale ei ole alati tagatud piisavaid vahendeid, eriti kohalikul tasandil. Rumeenia ametiasutused ei näita veel kõikidel tasanditel üles nulltolerantsi mustlaste vastase rassismi suhtes.

Ikka veel esineb institutsionaalset vägivalda ja rünnakuid mustlaste vastu, nagu politseireidid ja mustlaste kogukondade väljatõstmised ilma asenduselamispinda pakkumata. Üldiselt on teadlikkus mustlaste olukorrast ja valitsuse mustlasstrateegiast väike, seda eriti väljatõstmiste eest vastutavates kogukondades. Kohalikke omavalitsusi tuleks toetada kogukonna arendusprojektide väljatöötamisel ning mustlaste ja teiste rahvuste asumite seaduslikkuse probleemide lahendamisel. Institutsionaalne raamistik riikliku mustlasstrateegia rakendamiseks ei ole veel piisavalt tõhus ning see kipub vähendama mustlasküsimusega tegeleva riikliku agentuuri ja mustlasrahvuse esindajate otsustussuutlikkust ning nende otsuste tulemuslikkust olulistes valdkondades. Rumeenia ettevalmistusi tuleb selles valdkonnas kiirendada ning jätkata neid ka pärast ühinemist.

2.2. Majanduslikud kriteeriumid

Makromajanduslik stabiilsus ja poliitilised valikud

2006. aasta mais esitatud aruandes kinnitati, et turumajandus toimib, ja tõdeti, et kohaldatakse sobivamat fiskaal-, raha- ja palgapoliitikat. Pärast aruande esitamist on edusamme tehtud järgmistes valdkondades: 2006. aasta esimesel poolel oli valitsemissektori eelarve ülejääk 1,5% SKTst; deflatsiooniprotsess jätkub, keskpank on karmistanud kohustusliku reservi nõudeid ning tõstnud inflatsioonisurve ja -ohu tõttu mõõdukalt intressimäära; tootlikkuse kasv katab suures osas reaalpalga tõusu.

Siiski esineb veel teatavaid probleeme.

Fiskaalpoliitikat on märkimisväärselt lõdvendatud: kui 2006. aasta esialgne kavandatud puudujääk oli 0,5% SKTst, siis aprillis suurendati seda 0,9% ja juunis 2,5%ni. Eelarvelisi kulusid suurendati ligikaudu 3,5% võrra SKTst, millest 0,4% SKTst kasutati palgatõusuks avalikus sektoris. Selline tsükliennetuslik poliitika kaldub kõrvale keskpikast fiskaalpoliitikast, mida Rumeenia varem järgis. Kõnealune poliitika suurendab riski, et eelarvepuudujääk ületab tulevikus kontrollväärtuse, mis on 3% SKTst. Võttes arvesse inflatsiooni arengut, ei ole mingit tagatist, et 2006. aastaks kavandatud eesmärgid suudetakse täita.Nõrk fiskaalpoliitika ja järsk krediidikasv halvendavad võimalusi saavutada järgmiseks aastaks kavandatud inflatsioonitase.

Kulude reform ja maksuseaduse nõuete täitmine

2006. aasta mais esitatud aruandes järeldati, et riiklike kulude reformi tuleb kiirendada, maksuseaduse nõuete täitmist edendada ning maksutulusid suurendada. Pärast aruande esitamist on edusamme tehtud tulumaksu ja käibemaksu kogumise valdkonnas ning maksuseadustiku muudatused on võimaldanud laiendada maksubaasi ja parandada maksumäärade struktuuri.

Siiski esineb veel teatavaid probleeme.

Järeleandmistega kulupoliitikas ei kaasnenud meetmeid, mis oleks parandanud valitsemissektori kulude hierarhiat ja suurte riiklike investeerimisprojektide rakendamiseks vajalikku haldussuutlikkust. Investeeringuteks eraldati ainult umbes pool lisakulutustest. Avaliku sektori palgad, subsiidiumid, valitsuse ostetud kaubad ja teenused kasvasid 1,1% võrra SKTst. Parlament peab pensionireformi täielikult vastu võtma. Eelarve jätkusuutlikkuse parandamiseks on vaja veelgi parandada maksude kogumist ja maksukohustusest kinnipidamist.

Erastamine ja tööstuse ümberkorraldamine

2006. aasta mais esitatud aruandes kinnitati veel kord, et Rumeenias toimib turumajandus, ning jõuti järeldusele, et struktuurireformide süvendamiseks on vaja ümber korraldada energeetika-, kaevandus- ja transpordisektor ning parandada erastamiskava rakendamist. Pärast aruande esitamist on tehtud mitmeid edusamme. Pisut on vähenenud riigiosalusega äriühingute arv. Neli olulist erastamisagentuuri portfellis olnud riigiosalusega äriühingut on müüdud või likvideeritud. Jätkub elektrihindade korrigeerimine vastavalt kulude muutumisele. Kaevanduste sulgemine ja tööjõu kohandamine jätkub kaevanduste ümberkorraldamise kava kohaselt.

Siiski esineb veel teatavaid probleeme.

Erastamisel ei ole alati suudetud täita valitsuse seatud eesmärke ning pangandus-, energeetika- ja kaitsesektoris on erastamine kulgenud aeglaselt. On veel mõned riigiosalusega äriühingud (näiteks Tractorul Brasov), mida riik eelistab pidevalt aidata, selle asemel et need likvideerida. Täitmata on eesmärk likvideerida viis suurt tööstusettevõtjat enne 2006. aasta lõppu. Konkurentsi tugevdamiseks siseturul tuleb vähendada rahvusvaheliste ja kodumaiste tootjate gaasihinna vahet.

Ettevõtluskeskkond

2006. aasta mais esitatud aruandes jõuti järeldusele, et uued maksuvõlad kasvavad ja pankrotimenetlustes esineb puudusi. Pärast aruande esitamist on tehtud mitmeid edusamme. Maksuvõlg on vähenenud ja uued võlad kogunevad aeglasemalt. Paljud suured maksevõlgnikud on kas läinud pankrotti või nõutakse neilt võlga sisse sundtäitmise korras. Arvete laekumine energeetikasektoris on pisut paranenud. Palju on registreeritud uusi maksejõuetuse juhtumeid, lahendatud juhtumite arv on suurenenud ning enamik juhtumeid on lahendatud kiiresti.

Siiski esineb veel teatavaid probleeme.

Maksuvõlg ja uute võlgade kogunemine on endiselt märkimisväärsed, eriti riigiomandis olevate äriühingute puhul. Valitsus jätkas suurte võlgade kustutamise poliitikat ning otsustas kustutada ühe olulisima energiatarnija võla, mis uutatus üle 1% SKTst, ilma veenvaid ümberkorraldusmeetmeid esitamata. Arvete maksmatajätmine on energeetikasektoris laialt levinud. Selleks et luua äriühingutele võrdsed võimalused, peab tugevdama finantsdistsipliini ning parandama kohtusüsteemi toimimist.

2.3. Ühenduse õigustiku kriteeriumid

Kõnealuses jaos hinnatakse arengut ühenduse õigustikuga reguleeritud valdkondades, mis 2006. aasta mais esitatud aruande kohaselt nõudsid jõupingutuste süvendamist. Valdkonnad on jagatud kahte kategooriasse:

– esiteks valdkonnad, kus on saavutatud märkimisväärset edu ning kus praeguse olukorra jätkumisel, kulgevad Rumeenia ettevalmistused ajakava kohaselt;

– teiseks valdkonnad, mida on veel vaja edendada ja kus ettevalmistusi peab veel jätkama.

2.3.1. Valdkonnad, kus ettevalmistused kulgevad ajakava kohaselt

Peatükk 1: Kaupade vaba liikumine

Horisontaalsete ja menetlusmeetmete valdkonnas on toimunud edasiminek, eriti on paranenud akrediteerimisasutuse haldussuutlikkus. Rumeenia akrediteerimisasutuse põhikirja on parandatud, personal on värvatud ja koolitatud ning ette on valmistatud ja lõplikult vormistatud asjakohased dokumendid, et taotleda tagasi Euroopa akrediteerimiskoostöö organisatsiooni käsitlevale mitmepoolsele lepingule allakirjutanu

staatus kvaliteedijuhtimissüsteemide ja toote sertifitseerimisasutuste valdkonnas. Üldiselt võib öelda, et Rumeenia on teinud kaupade vaba liikumise valdkonnas märgatavaid edusamme.

Peatükk 2: Isikute vaba liikumine

Rumeenia on saavutanud kõnealuses valdkonnas märgatavat edu. Parlament on võtnud vastu õigusaktid ühenduse õigustiku **kodanikuõigusi** käsitleva osa ülevõtmiseks, millega tagatakse Euroopa Liidu kodanike ja nende pereliikmete õigus liikuda ja elada vabalt liikmesriikide territooriumil. Lisaks on parlament muutnud õigusakte, et tagada kõikidele mitterumeenlastest ELi kodanikele rumeenlastega võrdsed võimalused haridust saada ja et nende suhtes kohaldatakse samu õppemakse. Ühenduse õigustiku **valimisõigust** käsitlevat osa ei ole veel üle võetud. Järgnevatel kuudel peab Rumeenia jätkama ettevalmistusi kõnealustes valdkondades.

Peatükk 3: Teenuste osutamise vabadus

Oluline edasiminek on toimunud takistuste määratlemisel **asutamisõiguse** ja **teenuste osutamise vabadusega seotud** valdkondades ning Euroopa Ühenduse asutamislepinguga vastuolude kõrvaldamisel. Rumeenial on nüüd olemas õiguslik raamistik, mis võimaldab Euroopa ühendusest ja Euroopa Majanduspiirkonnast pärit isikutel ajutiselt osutada teenuseid ilma täiendavaid litsentse taotlemata.

Peatükk 6: Konkurentsipoliitika

Rumeenia on teinud **riigiabi** jõustamise valdkonnas jätkuvalt edusamme. Konkurentsinõukogu koostatud riigiabimeetmete hinnangute ning analüüside kvaliteet ja sõltumatus on rahuldav. Rumeenia on edendanud riigiabi andmise korda: riigiasutused ja ettevõtjad on nüüd teadlikud oma asjakohastest õigustest ja kohustustest, kuid riigiabi andjate, eriti rahandusministeeriumi tegevust tuleks parandada. Üheks selliseks näiteks on riigiabi andmine maksuvabastustena riiklikule lotokorraldajale. Tööd tuleb jätkata, et anda hinnang ümberkorraldamist vajavate suurte äriühingute suhtes kohaldatavatele abimeetmetele.

Seoses terasetööstusele antava riigiabiga teevad Rumeenia ametiasutused tihedat koostööd komisjoniga, et rakendada terasesektori ümberkorraldamise riiklikke programme. Rumeenia peab jätkuvalt kinni oma kohustusest mitte anda kõnealuse programmi raames riigiabi terasetööstuse ettevõtjatele.

Siiski on vaja täiendavaid jõupingutusi, et tagada terasetööstuse ettevõtjate pikaajaline elujõulisus pärast ümberkorraldusperioodi lõppu. Terasetööstuse ettevõtjatele väljaspool ümberkorraldamise riikliku programmi antud ümberkorraldamisabi on tagasi makstud.

Peatükk 7: Põllumajandus

Enamikus valdkondades ei ole toimunud erilist edasiminekut. Enamiku **ühisturuorganisatsioonide** haldussuutlikkus (personal ja koolitus) on paranenud. Ette on valmistatud või koostatud mitmeid menetlusjuhiseid. Sektorites tehtud olulisemad edusammud on: ametlikult on heaks kiidetud 128 teravilja sekkumiskeskust; ametlikult on

heaks kiidetud 288 piima kokkuostjat; valitsus on kinnitanud üksiktootja piimakvoodi toetuse metoodika ja kehtestanud riikliku varu; lihasektoris on koostatud rümbaklassifikaatori õiguslik raamistik ning searümba klassifitseerimissüsteemi juba kohaldatakse. Viinamarjaistandusregister vastab nüüd ühtse haldus- ja kontrollisüsteemi nõutele.

Veterinaaria valdkonnas on tegevust alustanud **zootehnika** valdkonna parandamise ja uuendamise riiklik agentuur. **Siseturu veterinaarkontrolli süsteemiga** seoses võib märkida, et loomade ja nende liikumiste tuvastamise ning registreerimise süsteem on loodud. Veiste andmebaas toimib. Andmebaasi haldamist peab siiski oluliselt parandama ja selle eelduseks on veterinaarasutuste haldussuutlikkuse suurendamine. Kaheksa piiripunkti ehitustööd on jõudsalt edenenud. Personali on koolitatud. Vastavalt Rumeenia koostatud ajakavale peavad kõik piiripunktid toimima alates 2006. aasta oktoobrist.

Peatükk 8: Kalandus

Kalanduse valdkonnas on Rumeenia olnud edukas, vastu on võetud erakorraline korraldus, millega täpsustatakse struktuurifondide haldamise korda. Vastavalt kõnealusele korraldusele ei ole kalavarude juhtimise riiklik ettevõte enam ELi fondide rakendamise vahendusasutus. Riigi pika- ja lühiajalise tegevuskava ettevalmistamine on jõudsalt edenenud. Riikliku kalanduse ja akvakultuuri ameti haldussuutlikkus on paranenud.

Peatükk 10: Maksustamine

Otsese maksustamise valdkonnas on Rumeenia suures osas üle võtnud asjaomased direktiivid, mis käsitlevad kapitali suurendamise kaudset maksustamist, ettevõtjate liitumist, emaettevõtja-tütarettevõtja vahelisi suhteid, intresse, autoritasusid ja hoiuseid. Siiski on enne ühinemist vaja lahendada veel mitmed probleemid. Halduskoostööd ja vastastikust abistamist käsitlevates küsimustes on maksuseadustik ühtlustatud, Rumeenia on sulgenud kõik tollimaksuvabad kauplused oma riigi piiril. Eeldusel, et asjakohased muudatused võetakse vastu, on Rumeenia kõnealuses valdkonnas ühinemiseks valmis.

Kaudse maksustamise valdkonnas on olukord samuti paranenud. Uue maksuseadustikuga on üle võetud sätted, mis käsitlevad kõikide ühtlustatud tooteliikide ühendusesiseseid liikumisi, ja energeetikadirektiiv. Rumeenia on kehtestanud energiatoodetele (va pliibensiin ja raske kütteõli), alkoholile ja tubakatoodetele miinimumnõuetele vastava maksumäära ning alandatud aktsiisimäära (50%) väikeste puuviljakasvatajate isiklikuks tarbimiseks toodetud alkoholile. Käibemaksu valdkonnas kõrvaldatakse uue maksuseadustikuga, mis jõustub 1. jaanuarist 2007, veel esinevad lahknevused ühenduse õigustikust ja kehtestatakse ühendusesisene kord. Samas ei ole maksuseadustiku autode maksustamist käsitlevad sätted vastavuses ei EÜ asutamislepinguga ega Euroopa Kohtu praktikaga.

Peatükk 18: Haridus ja koolitus

Ühenduse programmide valdkonnas on otsustatud delegeerida programmi „Aktiivsed noored“ haldamine riigiasutusele, kes vastutab ühtaegu ka elukestva õppe programmi eest. Vaja on võtta asjakohaseid meetmeid, et tagada parimad tingimused kahe programmi ühendamiseks. Selleks et tagada fondide kasutamise läbipaistev ja nõuetekohane

koordineerimine ja järelevalve, on kavas alla kirjutada kolmepoolsele protokollile haridus- ja teadusuuringute ministeeriumi, riigi noorteasutuse ning eespool nimetatud riigiasutuse vahel.

Peatükk 21: Regionaalpoliitika

Institutsiooniliste struktuuride loomisel, sealhulgas haldussuutlikkuse parandamisel, on saavutatud märkimisväärset edu. Rumeenia on täies mahus täitnud värbamis- ja koolituskavad. Alustatud on ülesannete delegeerimist korraldusasutustelt vahendusasutustele. Võetud on meetmed menetluste kooskõlastamiseks. Enamikus valdkondades on reservprojektide koostamine hästi edenenud.

Juhtimise ühtse teabesüsteemi juurutamine on kulgenud ajakava kohaselt, seega on paranenud ka **järelevalve ja hindamisvõime**. Hindamisvõime on suurenenud seoses hindamisüksuste loomise, hindamisstrateegia väljatöötamise, koolituse korraldamise ja teadlikkuse tõstmisega.

Selleks et tagada ühenduse õigustikku järgides ELi vahendite täielik kasutamine, on vaja tugevdada kõikide tasandite haldussuutlikkust. Projektide valimismenetlusele ja eriti nende rakendamisele tuleb osutada rohkem tähelepanu, et ei korduks ühinemiseelsete fondide puhul ilmnenud probleemid.

Peatükk 22: Keskkond

Üldiselt on **haldussuutlikkuse** edendamisel tehtud suuri edusamme. Personal on värvatud ja koolitatud. Vastutuse jaotumine eri taseme keskkonnaasutuste vahel on paranenud. Siiski tuleb tugevdada ministeeriumi ja riigi keskkonnaameti nõuandvat rolli piirkondlike ja kohalike asutuste suhtes. Nõutava töötajate arvu ja nende pädevuse tagamiseks tuleb vabad töökohad täita enne ühinemist ja jätkata personali koolitamist.

Üldsuse kaasamist ning õiguskaitse kättesaadavust käsitlevad **horisontaalõigusaktid** on ühtlustatud, nende rakendamist tuleb alustada viivitamatult.

Jäätmehooldust käsitlevate õigusaktide ülevõtmine on peaaegu lõpetatud. Haldussuutlikkust on tugevdatud ning eriti piirkondlikul tasandil ollakse nüüd paremini ettevalmistatud, et rakendada jäätmeid käsitlevat ühenduse õigustikku. Koostatud on piirkondlikud jäätmekäitluskavad. Tehtud on ka muid olulisi ettevalmistusi prügilaid, pakendijäätmeid ning elektri- ja elektroonikaseadmete jäätmeid käsitlevate direktiivide rakendamiseks. Siiski tuleb riikliku tasandi juhtivat ja nõuandvat rolli veel suurendada.

Vee kvaliteeti käsitlevad õigusaktid on üle võetud. Vee kvaliteeti kontrollitakse vastavalt ühenduse õigustikuga ette nähtud parameetrile ja sagedusele. Võetud on ka teisi olulisi meetmeid, näiteks on kindlaks määratud joogivee valglad ja koostatud rajatavate kogumissüsteemide ja reoveepuhastite loetelu. Jätkuvalt investeeritakse vee infrastruktuuri ehitamisse ja välja on töötatud uus rahastamisstrateegia.

Tööstussaaste valdkonnas on olulist edu saavutatud saastuse kompleksse vältimise ja kontrolli direktiivi kohaste lubade väljastamisel. 31. augustiks 2006 oli esitatud 549 taotlust (praegu 607) ning väljastatud 272 luba. Veemajandusega seotud lubade väljastamise menetlus on ühtlustatud saastuse kompleksse vältimise ja kontrolli direktiivi

kohaste lubade väljastamisega. Oluline on rahuldada taotlused õigeaegselt, ilma et kannataks lubade kvaliteet.

Peatükk 24: Koostöö justiits- ja siseküsimustes

Politseikoostöö korraldamisel ja organiseeritud kuritegevuse vastu võitlemisel on saavutatud edu. Riigi politsei on värvanud rohkem kui 1 000 uut ametnikku, kellest enamiku ülesandeks on avaliku korra tagamine. Selleks et politseinikud jõuaksid ka kaugematesse maapiirkondadesse, on ostetud uusi patrullautosid. Infotehnoloogilise lisavarustuse ja tarkvara kasutuselevõtmine on tõhustanud organiseeritud kuritegevuse vastast võitlust. Kohtuekspertiisi laboratoorium sai uued seadmed DNA analüüsimiseks.

Uimastivastases võitluses on riigi uimastivastase võitluse asutuse töötajate arv suurenenud 95%ni kavandatust ja kogu riigis on remonditud 7 nõustamiskeskust. Alates maist kuni 26. juunini konfiskeeriti umbes 20 kg uimasteid, sealhulgas ligikaudu 2 kg heroiini ning üle1 800 ekstasi tableti. Lisaks konfiskeeriti üle 63 kilo ja 440 liitri narkootikumide lähteaineid.

Õigusalase koostöö valdkonnas tsiviil- ja kriminaalasjades on avaldatud elektroonilised juhendid menetluste kohta, mida kohtunikud ja prokurörid peavad pärast ühinemist järgima. Jätkuvad ettevalmistused Rumeenia integreerumiseks Euroopa kohtute võrku ning asjaomased õppeasutused jätkavad koolituste korraldamist kõnealuses valdkonnas.

Peatükk 28: Finantskontroll

Rumeenia on vastu võtnud **sisefinantskontrolli** üldise strateegia, mis on kooskõlas rahvusvaheliste standardite ja ELi hea tavaga. Strateegia rakendamine edeneb kooskõlas ühenduse õigustikuga. Juhi vastutusalasse kuulub üha sagedamini ka ennetav finantskontroll.

Seoses **struktuurimeetmete kulude kontrolliga** peab tõdema, et ISPA ühinemiseelsete rahaliste vahendite rakendusasutused toimivad täielikult ning kogu ISPA süsteemile on antud Rumeenias laiendatud detsentraliseeritud rakendussüsteemi akrediteering. See tõestab, et struktuurimeetmete kulude kontroll on jõudnud Rumeenias rahuldavale tasemele. Seoses Phare ühinemiseelsete rahaliste vahenditega peab Rumeenia laiendatud detsentraliseeritud rakendussüsteemi auditi kohaselt võtma täiendavaid meetmeid, et saada akrediteering enne aasta lõppu.

2.3.2. *Valdkonnad, mida on veel vaja edendada*

Peatükk 1: Kaupade vaba liikumine

Seoses **vanale lähenemisviisile** vastavate õigusaktidega võib täheldata teatavat edasiminekut geneetiliselt muundatud organismide (GMO) kasvatamise, tootmise ja turustamise kontrollimisega seotud valdkondades. Rumeenia on lõpetanud toiduohutust käsitlevate õigusaktide ülevõtmise. Reguleeriv raamistik GMO kultuuride registreerimis- ja kontrollisüsteemi loomiseks on valmis, alates ühinemisest on keelatud geneetiliselt muundatud soja kasvatamine.

Siiski esineb veel teatavaid probleeme.

Õigusliku raamistiku rakendamist on vaja oluliselt parandada. Eriti oluline on kiirendada ettevalmistusi üksikasjaliku kontrollisüsteemi loomiseks, mis tagaks, et kogu geneetiliselt muundatud sojaubade 2006. aasta saak oleks arvele võetud, töötlustehastesse saadetud, märgistatud ja järgitav vastavalt EÜ nõuetele. Rumeenia ei ole veel suutnud tagada igakülgset kontrolli põllumajandustootjate juures ladustatud geneetiliselt muundatud ubade üle ning seda, et neid ei külvata pärast ühinemist. Toidu-, sööda- ja seemnekvaliteedi laborid ei toimi veel täiel määral. Rumeenia ametiasutused peavad tagama 2006. aasta juunis välja töötatud GMO tegevuskava tegeliku ja tõhusa rakendamise.

Peatükk 3: Teenuste osutamise vabadus

Pangandussektoris on Rumeenia pingutanud, et võtta siseriiklikkusse õigusesse üle krediidiasutuste ja investeerimisühingute uued kapitalinõuded. Siiski ei võimalda Rumeenia ametiasutuste esitatud õigusaktide eelnõude väljavõtted komisjoni talitustel kindlaks teha, kas Rumeenia võtab krediidiasutuste ja investeerimisühingute uued kapitalinõuded üle nõuetekohaselt ja täielikult.

Kindlustussektoris tuleb tunnustada liikluskindlustuse valdkonnas tehtud tööd, mis võimaldas vähendada kindlustamata sõidukite arvu ning tõsta haldussuutlikkust.

Liikluskindlustuse direktiivide kohased asutused juba toimivad. Teabekeskuse, garantiifondi ja hüvitusorgani haldamise eest vastutab liikluskindlustusfond. Liikluskindlustusfondi edasikindlustamise kord on kinnitamisel. Rohelise kaardi büroo on nüüd rahaliselt sõltumatu. Rumeenia olulisemaks ülesandeks on endiselt büroode nõukogu mitmepoolse lepingu ning hüvitusorganite ja garantiifondide vahelise lepingu allkirjastamine enne ühinemist, et võimaldada Rumeenia sõidukitel liigelda kõikjal ELis ilma liikluskindlustuse poliisi kontrollimiseta piiril ning tagada neljanda liikluskindlustuse direktiivi nõuetekohane rakendamine. Seepärast on võimalik, et Rumeenia sõidukite liikluskindlustuse poliisi peab piiril kontrollima ka pärast ühinemist, ning asjaomase direktiivi artiklit 6 (liiklusõnnetuste ohvritele hüvitise maksmise kohta hüvitusorganite poolt) ei kohaldata või kohaldatakse osaliselt.

Peatükk 4: Kapitali vaba liikumine

Rahapesuvastases võitluses on saavutatud teatavat edu. Rahapesu ennetamise ja rahapesuvastase võitlusega tegelev riiklik asutus on välja andnud määrused, et kõrvaldada puudused, mis on seotud rahapesu ennetamise, rahapesuvastase võitluse ja terrorismi rahastamisega, kliendituvastamise nõuetega (*know-your-customer*) ning sisekontrolliga majandusüksustes, kellel ei ole kohustust esitada finantsaruandeid ning keda olemasolevad järelevalveasutused ei kontrolli.

Siiski on veel vaja pingutada, et õigusliku raamistiku jõustamine ja rakendamine oleks tõhusam, eriti seoses rahandussektorisse mittekuuluvate aruandvate majandusüksuste teadlikkuse tõstmisega ja kõnealuste üksuste järelevalve korraldamisega. Rahapesu ennetamise ja rahapesuvastase võitlusega tegelev riikliku asutuse tegutsemisvalmiduse

tõstmiseks vajab kõnealune asutus täiendavat personali, eriti finantsanalüütikuid. Kõik õiguskaitseasutused, finantsteabeüksused ja kohtud peavad pingutama, et parandada rahapesuvastast võitlust ja terrorismi rahastamist käsitlevate õigusaktide jõustamist.

C Peatükk 5: Äriühinguõigus

Kuigi Rumeenia on saavutanud üldist edu **intellektuaal- ja tööstusomandi õiguste kaitsmisel**, vajab autoriõiguste kaitse valdkond veel edendamist. Komisjoni on teavitatud biotehnoloogialeiutiste õiguskaitse rakendusmeetmetest. Jätkuvad ettevalmistused täiendava kaitse tunnistuse taotluste menetlemise infrastruktuuri loomiseks. Rumeenia ametiasutused on esitanud selgituse kollektiivse esindamise organisatsioonide kohta. Rumeenia ametiasutused on suurendanud oma jõupingutusi õigusaktide jõustamisel, et vähendada intellektuaalse omandiga seotud kuritegevust ning parandada ametiasutuste ja erasektori koostööd. Siiski ei ole autorikaitseseadus veel täielikult ühenduse õigustikuga kooskõlas, kuna teatavad telesaated on vabastatud autoritasude maksmisest ja autoriõigusega kaasnevate õiguste eest tasumisele on seatud üldine piirang.

C Peatükk 7: Põllumajandus

Makse- ja sekkumisamet võttis üle vastutuse **kaubanduskorra** eest ning kirjutas riigi tolliametiga alla institutsioonidevahelise koostöö protokollile impordi/ekspordi sertifikaatide haldamise kohta. Koostöö riikliku sanitaar- ja veterinaarametiga on paranenud. Menetlusjuhised on koostatud. Paraku puuduvad veel vajalikud kaubanduskorda käsitlevad õigusaktid. On oht, et asjaomased töötajad ei tegutse ühinemise ajal kõnealuses valdkonnas veel tõhusalt.

Kvaliteedipoliitikas ei ole toimunud mingit arengut, järelevalvetalituste tegevust selles valdkonnas on vaja tõhustada. Kuigi **loomasööda** kontrollisüsteem on loodud, ei ole seda veel nõuetekohaselt rakendatud. **Veterinaaramet** peab pöörama erilist tähelepanu sellele, et nõuetele mittevastava toorpiima töötlemise süsteem saaks valmis enne ühinemist. **Elusloomade ja loomsete saadustega kauplemise** ning **loomatauditõrje** valdkonnas, peab Rumeenia esitama üldise järelevalvekava sigade klassikalise katku seire, kontrollimise ja likvideerimise korraldamise kohta. Lisaks tuleb olulisel määral suurendada veterinaarameti seire ja kontrollisuutlikkust.

Peatükk 10: Maksustamine

Haldussuutlikkuse edendamisel on tehtud mõningaid edusamme. Maksude laekumise määra suurendamiseks rakendatakse mitmeid seadusandlikke ja operatiivmeetmeid. Kuigi maksude laekumise määr on ikka veel madal, on selle kasv olnud suurem, kui seda saaks selgitada tsükliliste tingimustega.

Siiski on veel teatavaid probleeme.

Ehkki maksude haldamise riikliku agentuuri operatiivsuutlikkus aeglaselt suureneb, on seda siiski vaja veel olulisel määral parandada. Agentuuri maksukogumis- ja kontrollisuutlikkus on ikka veel nõrk ja kuigi maksude laekumismäär protsendina SKTst on veidi paranenud, jäävad hiljutiste meetmete tulemused kahetiseks. Näiteks saab käibemaksu laekumise suurenemist suures osas põhjendada kõrgemate impordimaksumääradega.

Kui Rumeenia soovib ühinemisettevalmistused selles valdkonnas lõpule viia, peab ta jätkama ja suurendama jõupingutusi maksuameti haldussuutlikkuse parandamiseks, et tagada maksuseaduste järgimise ja maksude kogumise piisav tase.

Peatükk 13: Sotsiaalpoliitika ja tööhõive

Seadusandluse valdkonnas on saavutatud teatavat edu, eriti **töötervishoiu ja -ohutuse** valdkonnas. Kiiresti on vaja lõpule viia **tööõigust** ning **meeste ja naiste võrdset kohtlemist** käsitlevate õigusaktide ühtlustamine. Erilist tähelepanu tuleb pöörata ühenduse õigustiku ülevõtmise lõpuleviimisele **rahvatervise** valdkonnas, eriti nakkushaiguste, tubakareklaami ning vere ja kudedega seotud küsimustes. Tuleb jätkata jõupingutusi, et tagada õigusaktide täielik rakendamine ja jõustamine ning suurendada haldussuutlikkust kõnealustes valdkondades.

Kuigi majandus- ja sotsiaalnõukogu esinduslikkus on selle liikmete arvu suurendamise tõttu kasvanud, tuleb jätkata jõupingutusi **sotsiaaldialoogi** üldiseks parandamiseks, eriti hetkel veel nõrga kahepoolse dialoogi edendamiseks, esindavuse kriteeriumide selgitamiseks ning sotsiaalpartnerite organisatsioonide killustatuse ja ebapiisava suutlikkusega seotud probleemide lahendamiseks. Selleks et parandada rahvastiku tervist ja tervishoiuteenuste kättesaadavust, tuleb samuti pingutada, eelkõige piirkondlikul tasandil ning seoses vaesemate sotsiaalmajanduslike rühmade ja vähemustega.

Kuigi **Euroopa Sotsiaalfondiga** seotud ettevalmistustes on saavutatud arvestatavat edu, tuleb ettevalmistusi kiirendada. Peamiselt on vaja suurendada haldussuutlikkust ning valmistada ette reservprojektid.

Sotsiaalse kaasatuse valdkonnas on vaja parandada riskirühmade, näiteks mustlaste, olukorda ning edendada nende täielikku integreerumist ühiskonda.

Peatükk 15: Tööstuspoliitika

Erastamise ja ümberkorraldamise valdkonnas on edasiminek olnud vähene. Ühinemiseni jäänud kuudel peab Rumeenia jätkama ettevalmistusi selles valdkonnas. *(Vt ka majanduslike kriteeriumide jagu)*

Peatükk 20: Kultuuri- ja audiovisuaalpoliitika

Audiovisuaalpoliitika valdkonnas ei taga kinematograafiaseaduse hiljuti vastuvõetud muudatused, et kodakondsuse alusel diskrimineerimist keelavat põhimõtet tulemuslikult rakendataks. On vaja kiireid meetmeid, et kaasata kodakondsuse alusel diskrimineerimist keelav põhimõte tegelikult kinematograafiaseadusesse ja ühtlustada kõnealune õigusakt seeläbi täielikult ühenduse õigustikuga veel enne ühinemist. Ühinemiseni jäänud kuudel peab Rumeenia jätkama ettevalmistusi selles valdkonnas.

Peatükk 21: Regionaalpoliitika

Finantsjuhtimise ja kontrolli valdkonnas jätkub makse- ja sertifitseerimisahelate määratlemine.

Siiski on veel teatavaid probleeme.

Menetlusi tuleb sertifitseerimisasutuse koordineerimisel veel katsetada. Tegevuskavade kaasrahastuskorda on vaja lihtsustada, et selgitada välja lõplike abisaajate koormus. Rumeenia ei ole loodud riigihangete järelkontrollisüsteemi veel käivitanud. Eriväljaõppe (finantsjuhtimine, riigihanked, projektide hindamine jne) vajadustega tuleb veel tegeleda.

Peatükk 22: Keskkond

Looduskaitse valdkonnas on hoogustatud Natura 2000 võrgustikuga seotud ettevalmistusi. Siiski on veel teatavaid probleeme. Peamiseks väljakutseks on Natura 2000 alade riikliku loetelu koostamise viimase etapi (avalikkuse teavitamine) pingeline ajakava. Avalikkuse teavitamiseks tuleb viivitamatult luua piisav haldussuutlikkus.

Peatükk 24: Justiits- ja siseküsimused

Mõningaid edusamme on tehtud **Schengeni õigustiku ja ELi tulevaste välispiiride haldamise** valdkonnas. Schengeni tegevuskava uuendati 2006. aasta mais ning selle rakendamine jätkub vastavalt ajakavale. Alates juunist on täidetud kõik Rumeenia piiripolitsei ametikohad ELi tulevasel välispiiril. Valitsus kiitis juunis heaks ka Rumeenia riikliku Schengeni infosüsteemi rakendamise kava. Kuulutati välja pakkumised Musta mere radarseiresüsteemi ning integreeritud piirihaldussüsteemis kasutatava mobiilsidesüsteemi osade ostmiseks. Augustis kirjutasid Rumeenia ja Bulgaaria alla riigipiirirežiimilepingule, milles käsitletakse koostööd ja vastastikust abistamist piirikontrolliküsimustes.

Siiski on veel teatavaid probleeme.

Rumeenia piiril püsib endiselt suur inimkaubanduse, ebaseadusliku rände ja salakaubanduse oht. Vaja on jätkata jõupingutusi, et tagada integreeritud piirihaldussüsteemi täielik toimimine 2009. aastaks vastavalt kavandatule. Hiljuti värvatud piirivalvurid vajavad väljaõpet, et tagada piiridel kõrgetasemeline kontroll, ning piiripolitsei vajab ikka veel teatavat kaadritäiendust.

Ka **rahapesuvastase võitluse valdkonnas** on lahendamata probleeme (*vt peatükk 4*).

Pettuse- ja korruptsioonivastases võitluse valdkonnas on esitatud seitse täiendavat süüdistust seoses kõrgemal tasemel esineva korruptsiooniga (vt poliitilisi kriteeriume).

Siiski on veel teatavaid probleeme.

Piiridel puudub teave mõnedes olulistes keeltes (eriti türgi keeles) ning veoautojuhtide suhtes kohaldatavatel trahvidel ei ole alati selget seaduslikku alust, mistõttu tegelikult nõutavad summad võivad märkimisväärselt kõikuda. Korruptsioonivastase võitluse pöördumatuse tagamiseks on vaja süüdistatavate kohtuprotsesse, kohtuotsuseid ja hoiatavaid karistusi.

Peatükk 28: Finantskontroll

Teatavad probleemid püsivad käesoleva peatüki järgmistes valdkondades.

Rumeenia **sisefinantskontrolli** strateegia rakendamise tagamiseks on vaja täiendavaid jõupingutusi. **Välisauditi** vallas ei ole ikka veel vastu võetud Rumeenia 2003. aasta põhiseaduse muudatustega kooskõlas olevat (ja riigikontrolli rahalisele sõltumatusele viitavat) riigikontrolli käsitlevat uut õigusakti. Riigikontrolli kui kõrgeimat auditeerimisasutust tuleb veelgi tugevdada, et tagada asutuse struktuuri, juhtkonna ja tegevuse poliitiline sõltumatus. Praegune olukord ei taga riigikontrollile võimalust täita auditeerimisfunktsiooni täiesti sõltumatult, neutraalselt ja kõrgeimaid ametialaseid standardeid kohaldades.

3. Ühenduse õigustiku rumeenia keelde tõlkimine

Rumeenia peab veel tõlkima ligikaudu 8 % õigustikust (umbes 7 000 lehekülge) ja toimetama ligikaudu 12 % (umbes 11 500 lehekülge). Võttes arvesse kirjastamise muid etappe (korrektuur, kontrollimine, ülevaatamine institutsioonide õigustoimetajate poolt) tähendab see, et 47 % lehekülgede koguarvust (umbes 44 000 lehekülge) ei ole veel valmis avaldamiseks Euroopa Liidu Teataja eriväljaandes, mis avaldatakse ühinemise kuupäeval.

On äärmiselt oluline, et õigustik oleks täielikult tõlgitud ja toimetatud enne ühinemist, et tagada teiseste õigusaktide õiguskindlus. Rumeenial soovitatakse kiirendada tegevust nende eesmärkide täitmiseks.